

د کتاب ځانګړنې

د کتاب نوم :	د ژبې د تدریس اصول؟
چمتو کونکي :	پوهندوی محمود ساپی او پوهنمل محمد اقا شېرزاد
خپړندوی :	د ښوونې او روزنې پوهنتون - پښتو څانګه
د چاپ کال :	۱۳۸۶ ل
کمپوز/ډیزاین :	رفیع الله ستانګزی

www.Ketabtoon.net

Ketabton.com

سریزه

(Teaching Methods) دتدریس اصول او میتود

دمیتود تعریف او پېژندنه

(Teachers Oriented Method) په ښوونکي باندې متمرکز میتود یا عنعنوي میتودونه

(Students Oriented Method) په زده کوونکو باندې متمرکز میتودونه

دمیتودونو ډولونه

(Lecture Method) ۱- دوینا یا لکچر میتود

(Question & Answer Method) ۲- دسوال او ځواب میتود

(Discussion Method) ۳- مباحثې یا مناقشې میتود

(Discovery Method) ۴- انکشافی میتود

(Demonstration Method) ۵- عملي یا نمایشي میتود

(Repetition & Practicing Method) ۶- تکرار او تمرین میتود

د تدریس ځانګړي (اختصاصي) میتودونه

دژبې دتدریس میتود

(د ژبې دزده کړې څلور تکره توبونه) (مهارتونه

الف: دژبې لومړۍ تکره توب اوریدل

داوریدلو (غورځول) هدفونه

داوریدلو لپاره څو وړاندیزونه

دغور نه نیولو علتونه

دیو ښه اوریدونکي خواص

ب - دخبرې کول یا غږیدلو تکره توب

دغږیدلو دتکره توب هدفونه

دخبرو کولو تکره توب

دخبرو کولو لپاره څولارې

دتیلیفون داستعمال طریقه

دراپور ویلو طرز

دداستان یا ناول ویل

دداستان لیکلو غوره ټکي

په خپل مینځ کې خبرې اترې یا غیر رسمي خبرې او ورځینې محاوره

ج - دلوستلو تکره توب

یو بڼه لوستونکي څوک دی ؟

په لومړنیو زده کړو کې دلوستلو پړاوونه

۱- دتوجه او ذوق رابلل

۲- دپټې خولې لوستل

۳- په لوړ اواز لوستل

دلوستلو لپاره تیاری

دلوستلو لپاره څنګه پلان طرحه شي ؟

څنګه یو ښوونکي دزده کوونکو دلوستلو تیزوالي ته پرمختګ ورکولای شي ؟

د - دلیکلو تکره توب

په عامه توګه دلیکلو ډولونه

۱- تقلیدي لیکنه

۲- ابتکاري یا نوښتي لیکنه

په زده کوونکو کې دلیکلو دتکره توب پیاوړتیا

دلیکلو لپاره ځینې تمرینونه

تدریسي پلانونه:

دپلان لغوي او اصطلاحي پېژندنه

طویل المدت پلان

دکلني تقریبي پلان طرحه او ترتیب

دکلني تقریبي تدریسي پلان فورمه

میاشتنی موضوعي تقریبي پلان

دمیاشتني تقریبي موضوعي تدریسي پلان فورمه

یوساعته درسي پلان

دیوه درسي پلان اهمیت او ضرورت

دیوه درسي پلان په طرح کولو کې سم ټکي

ددرسي پلان څخه مخکې وړاندوینه

دیوبڼه درسي پلان اساسي برخې

ښوونه او روزنه دوه مترافې کلمې نه، بلکې دوه بيلې کلمې دي چې د مفهوم له مخې سره ډيرې نږدې يو دبل لازم او ملزمو دي. په خبرو کې دښوونې کلمه دروزنې څخه مخکې اخستل کيږي اما په عمل کې روزنه تر ښوونې دمخه ده. دمانا له مخې روزنه ډيره پراخه مانا لري او ښونه يې جز ده. دلغوي مانا له مخې ښوونه يو چاته دپوهې هنر يادولو زده کولو ته وايي.

او دروزنې مهمه دنده دانسان دمختلفو جنبو(جسمي، فکري، اجتماعي، ديني، رواني،) اونور وده او اداره ده.

نوويلاى شو چې: ښوونه او روزنه دهغو تغيراتو، ودې او پرمختگ څخه عبارت دى چې دانسان په جسمي، اجتماعي، رواني، تحقيقي، مفکورو او فني تکره توبونو کې راوځي.

څرنگه چې دتدريس ښوونه او دتدريس تجربې دښوونکي دمسلكي معلوماتو په لړکې مهم عنصرونه قبول شوي او دنننيو ښوونځيو اساسي هدف د ذهني، جسمي، احساساتي، او ټولنيزې روزنې څخه عبارت دى. ددې لپاره چې دغه هدفونه مو په لاس راوړي وي ښه به داوې چې ښاغلى ښوونکى دښوونځيو دسيستم او دتدريس دنورو لارو چارو سره اشنا شي.

دغه لکچرنوټ دلږ وخت لپاره تهيه شوى. خو هغه څه چې دښوونکي لپاره په ځانگړې توگه دهغو ښوونکو لپاره چې په ښوونځيو کې دژبې تدريس نده په غاړه لري ضروري دى په دې لکچر نوټ کې ځاى ورکړ شوى. په پيل کې په پخواني عنعنوي تدريسي ميتود (په ښونکي متمرکز ميتود) باندې رڼا اچول شوې ورپسې په معاصرو ميتودونو ډولونه، څيرل شوي او دهر ميتود گټې او نيمگړتياوې په گوته شوي دي.

په دوهم پړاو کې دژبې دتدريس په ځانگړو ميتودونو او دژبې دزده کړې څلور تکره توبونه په تفصيل سره بيان شوي او په پاى کې په تدريسي پلانونو باندې چې دښوونکي لپاره يې زده کړه او درلودل لازمي شرط گڼل کيږي دنمونې سره وړاندې شوي دي، هيله ده چې ستاسو ښوونکو لپاره داسفادې وړوگرځي.

په درنښت

پوهنيار محمد اقا شيرزاد

Teaching Methods

د تدریس اصول او میتود

میتود یو ناني اصطلاح ده چې له دوو کلمو میتا (Meta) هودوس (Hodes) څخه یې ترکیب موندلی دی .

چې میتا د (دنده ، په مینځ کې او ددوام) ماناوې لري او هودوس د (لار) په مانا دی .
په عنعنوي توګه میتود هغه جوته شوې ، ډاډمنه او لنډه لار ده چې خلک پرې تللي وي او دوی کولای شي چې هدف ته پرې ځان ژر تر ژره ورسوي .

که څوک وغواړي په کار فعالیت یا موضوع کې بریالیتوب لاس ته راوړي نو باید چې دکار او موضوع د سرته رسول په اړه داسې لارې چارې غوره کړي چې دسرتو رسولو په بهیر کې له ستونزو او خنډونو سره مخامخ نه شي ، د موضوع دسرتو رسولو په اړه مطلوبې او مثبتې نتیجې لاس ته راولي غوره او عاقلانه میتود غواړي .

دا لارې چارې چې د یوه هدف د تر لاسه کولو له پاره کارول کیږي ، میتود نومېږي .
د تدریس میتودونه هم همداسې منطقي او منظمې لارې او چارې دي چې ښوونکي د هغې په کارولو سره خپل درسي بهیر په ټولګي کښي پرمخ وړي او غواړي چې دی او زده کوونکي یې په ډاډمنه ، اغېزمنه او آسانه توګه ددرس هدفونه لاس ته راوړي .

ښوونکي باید ددرس د بهیر اغېزمنتوب له پاره په تدریس فعالیتونو کې غوره میتودونه وکاروي ، څو زده کوونکو ته زده کړه مانا داره او هدفمنده شي او دوی وکولای شي له زده کړي څخه دوړځني ژوند په بیلابیلو اړخونو کې ګټه واخلي .

د تدریس یو ښه میتود هغه دی چې له ښوونکو او زده کوونکو دواړو سره په اغېزمنه توګه مرسته وکړي تر څو ژر تر ژره دوی د درس هدفونو ته ورسوي . همداراز چېرې چې ددرس یو نوی پړاو راځي ښوونکي باید پدې وپوهیږي او له ځانه سره سم دستي پریکړه وکړي چې د کوم میتود کارول پدې ځانګړي پړاو کې ترټولو وړ کار دی او درسي فعالیتونو څرنگوالی د کوم میتود غوره کولو غوښتنه کوي .
په عمومي ډول درسي میتودونه په دوو برخو ویشل کیږي :

چې یو یې په ښوونکو باندې متمرکز عنعنوي میتودونه (Teacher Oriented Method) او بل یې په زده کوونکو باندې یې په زده کوونکو باندې متمرکز یا شاګرد محوري یا نوې میتودونه (Students Oriented Method) دي .

ددې دواړو عمومي میتودونو ځانګړتیاوې دادي :

الف - په ښوونکو باندې متمرکز یا عنعنوي میتودونه :

دا هغه میتودونه دي چې ښوونکي د درسي فعالیتونو په بهیر کې د زده کوونکو په پرتله ډیر فعال دي او زیاتره درسي فعالیتونه پخپله ښوونکي سرته رسوي او ښونکي ددې فعالیتونو د مرکز په توګه پیژندل کیږي .

ددې میتودونو یوه ځانګړتیا داده چې په تدریس کې یواځې ښوونکي خبري کوي ، خو زده کوونکي چې او ارامه ناست وي اود ښوونکي خواته کوري او په آرامه غوږ ورته نیسي . ددې میتودونو پکارولو سره ښوونکي په یوه اړخیزه توګه درس ورکوي او زده کوونکي په درسي بهیر کې د ننداره چې په حیث غیر فعال ناست وي. ددې میتودونو په کارولو سره زده کوونکي په غیر فعاله توګه زده کړه کوي ددې میتودونو او اصولو له مخې پخوا به داسي فکر کیده چې ښایي په درسي چاپیریال کې د ښوونکي یواځنې دنده داده چې درسي مفهومونه او مطلبونه زده کوونکو ته ولیږدوي او د ټولګی فضا ارامه وساتي ددې اصولو له مخې ښوونکي به هیڅکله د زده کوونکو استعدادونه ، شخصیت او ددوی د ژوندانه اړتیاوو او غوښتنو ته ارزښت نه ورکاوه او له زده کوونکو سره به دیو حاکم او مامور یا محکوم په څیر اړیکې وي . د ښوونکي له نظره به ډیر با استعداد او پوه زده کوونکي هغه وو چې په درسي بهیر کې د ټولګي په کونج کښي غلی او ارامه ناست او ډیرې لږې خبرې به یې کولې .

په درسي بهیر کې ددې میتودونو ځانګړتیاوې دادي :

۱. ښوونکي په هر څه پوهیږي ، خو زده کوونکي په هیڅ نه پوهیږي .
۲. ښوونکي خبرې کوي او زده کوونکي په ځیر ورته کوري .
۳. ښوونکي هر درسي فعالیت په خپله خوښه ټاکي او خپلې غوښتنې او ټاکي او خپلې غوښتنې او ټاکنې پلې کوي او زده کوونکي یې مني .
۴. ښوونکي په خپله د زده کړې د بهیر عوامل او فاعل دی خو زده کوونکي یواځې وسیلې او شیان دي .
۵. د ښوونکي په نظر د زده کوونکو ذهن د خالي لوڅي په څیر وي چې باید ددوی له خوا ډک کړای شي .
۶. ښوونکي د پوهولو اوراپوهولو په ځای سپارښتنې ورکوي ، خو زده کوونکي پرته له څنډه مني ، پرته له فکره له عادت له مخې زده کړه کوي او حافظې ته یې سپاري او په دې ډول مطلبونه تکراروي .
۷. زده کړه په یوه اړخیزه توګه سرته رسیږي ، یواځې هغو زده کوونکو ته چې پیاوړې حافظې لري د زده کړې شرایط برابرېږي اونورو زده کوونکو ته چې حافظې دومره قوي نه وي هغوی ته د فکر کولو بحث او مناقشه او په درسي موضوعاتو باندې د پوهیدلو وړ شرایط نه رامنځ کیږي .

ب- په زده کوونکو متمرکز یا نوې میتودونه :

د ښوونې او او روزنې داوسنیو نظریو او د تدریس د نویو میتودونو او اصولو له نظره د دریس په بهیر کې زده کوونکي د درسي فعالیتونو د محور او مرکز په توګه پیژندل کېږي چې له خپلو ښوونکو سره اړوندې اړیکې لري . دا هغه میتودونه وي چې د درسي بهیر په فعالیتونو کې د ښوونکي پر ځای زده کوونکي ډیر فعال وي او د درسي فعالیتونو د چورلیز او منځي په توګه پیژندل کېږي ددې میتودونو په کارول سره زیاتره په درسي فعالیتونو کې زده کوونکي برخه اخلي او ښوونکی د لارښود دنده سرته رسوي همداراز ددې میتودونو په کارولو سره زده کوونکو ته ګډې زده کړې (Participatory Learning) شرایط برابرېږي او ددې ځاني خپلواکې زده کړې ته چمتو او هڅول کېږي .

په زده کوونکو باندې متمرکز میتودونه زیاتره د لومړنیو زده کړو په درسي ټولګیو کې کارول کېږي چې د زده کړې په بهیر کې اغیزمنتوب یې ددې دورې ماشومانو ته ګټور دی ښوونکی باید ددې میتودونو په کارولو سره زده کوونکي ګډې او اشتراکي زده کړې ته وهڅوي او دوی ته دفاعي او هډمندی زده کړې ور شرایط برابر کړي تر څو دوی وکولای شي په درسي مطلبونو او موضوعاتو باندې ژر فکر وکړي . په ډلیزه توګه د نورو سره یوځای په ګډه یوې واحدې پریکړې ته سره ورسېږي او خپلې پوهې او تجربې له نورو سره شریکې کړي .

په ګډه او اشتراکي زده کړه کې د ټولګي ټولو زده کوونکو ته په یوه موضوع یا مطلب باندې د فکر کولو ، قضاوت کولو او دلیل ویلو شرایط برابرېږي او دوی کولای شي چې نه یواځې خپلې پوهې او تجربې نورو ته ولیږدوي بلکې دنورو د پوهې او تجربو څخه هم ګټه واخلي . هر ښوونکی باید دې خبره ته ګډې پاملرنه وکړي چې اشتراکي او بامفهمه زده کړه د ماشومانو په ټولګیو په تیره بیا د لومړنیو د زده کوونکو په ټولګیو کې ضروري دي . ماشومان درونیزو ډلیزو لوبو او نورو ډلیزو درسي فعالیتونو له لاري آسانه زده کړه کوي او پدې ډول غواړي چې خپله ډله کې نورو ته ځان د خبرو کولو ، دلیل ویلو او سم قضاوت کولو له لاري وروپېژني . په ټولګیو کې د ماشومانو فعالول او دوی ته دسم فکر کولو ، خبرې کولو او دلیل ویلو شرایط برابرول ډیرې ګټې لري چې باید د درس په بهیر کې په پام کې ونیول شي . لنډه داچې په زده کوونکو باندې متمرکز او یا نویو درسي میتودونو ښیګڼې او ځانګړتیاوې دادي:

۱. ښوونکی ددې میتودونو د کارولو په ترڅ کې د لارښود دنده پر غاړه لري او زده کوونکي د درس په بهیر کې خپل معلومات لیردوي او خپل فکرونه اونظریې څرګنده وي .

۲. د تدریس بهیر ځانګړې عملي بڼه لري او د زده کړې د موضوع په پوهیدلو او پلي کولو باندې زور اچول کېږي او د درسي موضوعاتو حفظ کول په دویم پړاو کې ځای نیسي .

۳. د ښوونکي درسي بهیر د علمي فعالیتونو ، تصویرونو اونورو فعاله ډلیزو فعالیتونو پر بنسټ پرمخ ځي او زده کوونکي په فعاله توګه په درس کې برخه اخلي .

۴. ښوونکی خپل درس ددرسي پلان له مخې پلي کوي او ددرس په بهير کې له درسي مرستندويه موادو څخه گټه اخلي.

۵. د زده کوونکو ترمينځ ددرس په بهير کې د موضوعاگانو په اړه يو او بل ته د فکرونو ، نظريو او تجربو د ليردولو په زړه پورې چاپيريال رامينځ ته کيږي .

۶. زده کړه مانا داره ، هدفمنده او اشتراکي گرځي .

۷. زده کوونکي د تدريس په بهير کې فعال وي او درسي فعاليتونه له خپلې خوښې سره سم په شوق سره سرته رسوي .

۸. گوښه کيږ او کمزوريو زده کوونکو ته په خپله ډله کې د نظر دييانونو ، خبرې کولو او نورو ته د ځان پيژندلو وړ شرايط برابرېږي .

د يادولو وړ ده چې تدريس خورا زيات ميتودونه لري . چې ښوونکی له هغې څخه ددرسي بهير د پياوړتيا او اغيزمنتوب له پاره گټه اخلي خو کوم ميتودونه چې ښوونکی کولای شي چې ددرس په بيلا بيلو پړاوونو کې د زده کوونکو د هدفمندي او مانا داره زده کړې له پاره ورڅخه کاروخلي په لاندې ډول دي :

۱. د وينا يا لکچر ميتود (Lecture Method)
۲. د سوال او ځواب ميتود (Question and Answer Method)
۳. مباحثې يا مناقشې ميتود (Discussion Method)
۴. انکشافې ميتود (Discovery Method)
۵. عملي يانمايشي ميتود (Demonstration Method)
۶. تکرار او تمرين ميتود (Repeat ion and Producing Method)

دوینا یا لکچر میتود (Lecture Method)

د یوې درسي موضوع تشریح کول د ښوونکي د تکره توبونو (مهارتونو) او مسلکي پوهې یوه مهمه برخه ده. هر ښوونکی باید پر خپل درسي مضمون یا درسي موضوع باندې په بشپړه توګه برلاسی وي. د وینا یا لکچر میتود کارول داسې وي چې ښوونکی د ټولګي مخې ته درېږي او درسي موضوع په لنډه توګه زده کوونکو ته تشریح کوي او د زده کوونکو سره په ګډه پرې غږېږي. دا میتود په هغه وخت اغېزمن بهیر وګڼل شي چې ښوونکی د درس لومړني او بنسټیزې مسلې او موضوعګانې تشریح کړي او د درسي بهیر نور فعالیتونه زده کوونکو ته پرېږدي چې د درس د موضوع په اړه فکر او خبرې پرې وکړي او خپلې نظریې او تجربې یو او بل ته د لیږدوي. د هر درس د تدریس لپاره درې پړاوونه ټاکل شوي دي:

الف. د درس لپاره د چمتوالي پړاو.

ب. د درس په موضوع باندې د کار کولو پړاو.

ج. د درس لنډیز، پایله او ارزونه.

د لکچر له میتود څخه د زیاتره د لوړو زده کړو په درسي ټولګیو کې کار اخیستل کېږي، ځکه چې ښوونکی باید په لږ وخت کې ډیر درسي معلومات زده کوونکو ته زده کړي او ولېږدي.

د وینا یا لکچر میتود په کارولو کې ښوونکی باید لاندې ټکوته پام کې ونیسي:

۱. د زده کوونکو د پوهې او سوېې سره سم خبرې وکړي، په خبرو کې د درس په موضوع څخه لیرې لار نشي او په بیخایه خبرو او تشریحاتو وخت تیر نه کړي.

۲. د درس په بهیر کې خپلې بنسټیزې دندې وپېژني او د درس د هدفونو په پام کې نیولو سره خبرې وکړي.

۳. د درس په موضوع باندې ترهغه زیات وپوهیږي چې په درسي متن کې راغلي وي.

۴. د لکچر پر مهال د ټولګي زده کوونکي له پامه ونه غورځوي او دوی ته د نظریو د څرګندولو او خبرې کولو چاپیریال برابر کړي.

۵. د زده کوونکو نظریې او تجربې دې له خپلې تشریح سره یوځای کړي، خبرې او فعالیتونه دې زده کوونکو ته پرېږدي.

۶. د درسي موضوع هره برخه چې ډیر ارزښت لري په هماغه مطلب او موضوع باندې خبرې وکړي او سم یې تشریح کړي.

۷. د درس د تشریح پر مهال ځای پر ځای ونه درېږي بلکې خپل ځایونه دې بدل کړي څو چې د ټولوزده

کوونکو سره یې اړیکې ټینګې شي . غږ یې کله جګ کله ټیټ یا نرم وي په څرګند ډول واوریدل شي ددرس په بهیر کې دښوونکو اشارې ، کنایې او حرکتونه کولای شي چې تشریح ژوندی وساتي او درس زده کوونکو ته د لچسپه کړي .

۹. لنډې خبرې وکړي اوزياتې خبرې دې زده کوونکو ته پریږدي چې په داسې موضوعګانو بحث اومناقشه وکړي ترڅو د خبرې کولو ، نظریو څرګندولو او فکر کولو په زړه پورې چاپیریال برابر شي .

د سوال او ځواب میتود (Question and Answer Method)

سوال او ځواب نه یوازې دارزیایي یوه غوره ، لاره ده بلکې په درسي بهیر کې د ښوونکو لپاره ډیر اغیزمن او ګټور درسي میتود هم دی . ښوونکي کولای شي د درسي بهیر په پولو پراوونو او فعالیتونو کې ترې ګټه واخلي .

ښایي چې د تدریس پر مهال ځینې زده کوونکي د ښوونکو په خبرو یا مطلب پوه نه شي اوددرس مطلب او مفهوم ورته مبهم او پیچلی پاتې وي ، په دې ډول په درسي مطلب او مفهوم باندې پوهیدل اوددرس د موضوع په اړه پوره معلومات تر لاسه کول د سوال او ځواب د میتود په کارولو سره ډیر ښه تر سره کیدای شي . دا خبر ه هم په پام کې ونیول شي چې سوال باید لنډ او روښانه وي تر څو چې د زده کوونکي د ځواب ورکولو پر مهال دوخت د ضایع کیدو او نورو حاشیه له دیو څخه ډډه وکړي .

د سوال او ځواب میتود ښکېلنې

۱. زده کوونکو ته د مفاهیمو او مطالبو د لیک په لړکې څه شی مبهم نه پاتې کیږي .
۲. د پخوانیو نیمګړیو او ناسمو معلوماتو د بشپړولو او تصحیح امکان مسیر کیږي .
۳. له هغو ځوابونو څخه چې د پوښتونکو (ښوونکو) سوالونو ته ورکول کیږي د ټولګي نور زده کوونکي ترې ګټه اخلي اود خپلو معلوماتو لمن پرې پراخوي .
۴. د زده کوونکو د جرت احساس پیاوړی کیږي اونورو زده کړو ته یې هڅوي او په دې توګه په دوی کې د فکر کولو او دلیل ویلو توان غښتلی کیږي .
۵. په درسي بهیر کې هر زده کوونکي ته د ګډې زده کړې چاپیریال برابرېږي او په دې توګه یې پروا ، بې علاقې او بې جراته زده کوونکي په کار لویږي او په درس کې برخه اخلي .
۶. ښوونکو ته د زده کوونکو د زده کړې پرمختګ قدم په قدم څرګندیږي .
۷. ښوونکي ته د زده کوونکو استعدادونه څرګندیږي اود کمزوره زده کوونکو د درسي ستونزو لپاره د حل لارې چارې پیدا کیږي او په دې توګه ښوونکي خپل درس آسانه کوي .
۸. د زده کوونکو د بیان او افادې مهارتونه پیاوړي کیږي

۹. زده کوونکو ته سوال کول او ځواب ورکولو ، ادب او لارې چارې څرگندېږي او پدې پوهېږي چې څه وخت پوښتنه وکړي او کوم وخت څه ډول ځواب ورکړي .

د سوال کولو لارې پاری

د سوال کولو په مهال باید لاندې سپارښتنې په پام کې ونیول شي :

۱. سوال باید داسې مطرح نه شي چې ځواب یې «هو» یا «نه» وي . سوال باید زده کوونکي فکر کولو ته وهڅوي .

۲. سوال باید ځانګړی هدف تعقیب کړي او یا هدف وي .

۳. سوال باید د زده کوونکو د سويې ، پوهې او عمر سره مناسب وي .

۴. سوال باید حفظي معلومات ونه سنجوي .

۵. سوال باید یوه پوښتنه ولري ، دیوه سوال په دننه کې ډیرې نورې بې اړیکې پوښتنې مطرح کول ښه کار نه دی .

۶. د سوال څخه وروسته زده کوونکو ته باید د فکر کولو وخت ورکړی شي چې ځواب ووايي .

۷. په سوال باید ځواب نغښتی نه وي او یا سوال باید پخپله ځواب نه وي .

۸. هڅه باید وشي چې ټول زده کوونکي د سوالونو په ځوابونو کې برخه واخلي .

۹. زده کوونکي باید د ښوونکي له خوا ځواب ویلو او پوښتنو کولو لپاره وهڅول شي او زده کوونکو ته ډاډ ورکړ شي چې دهر چا پوښتنه په خپل ځای کې د ارزښت وړ ده .

۱۰. که سوال بیا هم پیچلی وي دهغې په اړه ډیر مثالونه ورکړ شي ، یا که چیر ځوابونه جامع او هر

اړخیز ځواب ولري او د زده کوونکو له پاره ددرک او هغه وړ نه وي نو هغه سوال دې په څو برخو

وویشل شي څو د برخه ایزو پوښتنو او ځوابونو په ترڅ کې موضوع روښانه شي .

۱۱. ښوونکي د زده کوونکو د ځوابونو پر مهال باید بې تفاوته پاتې نه شي ، زده کوونکي باید وپوهېږي چې ځواب یې سم وي یا ناسم .

۱۲. ښوونکي باید د زده کوونکو د پرلپسې یا زیاتو سوالونو په برخه کې بې حوصلې نه شي ، بلکې هغه

زده کوونکي چې زیاتې پوښتنې کوي او ځوابونه وایې تقدیر شي .

Discussion Method

مباحثې يا مناقشې میتود

د سوال او ځواب او مباحثې میتود ترمنځ نژدې اړیکې موجودې دي . په مباحثه کې د استدلال د نظریو د لیردولو له لارې زده کوونکي په درسي بهیر کې فعال ساتل کېږي او په دې ډول ټولو زده کوونکو ته د درسي ټاکلي موضوعگانو په اړه د خبرې کولو او د نظریو د اظهارولو او څرګندولو په زړه پورې شرایط برابر وي . د مباحثې او مناقشې د میتود لارې ټولګي اکثره زده کوونکو ته ډیر معلومات ورکول کېږي او دوی پخپله د بحث او مناقشې د فعالو غړو په توګه د فعالیتونو د چورلیز (مرکز) په توګه په درسي موضوع باندې کارکوي او خپلې پوهې او معلومات یو او بل ته لیردوي . ددې میتود په کارولو سره زیاتره ښوونکي د بحث د لارښوونې دنده پرغاړه لري .

د دوست پلان

ښوونځی:-----	موضوع:-----
ټولگی:-----	ساعت:-----
ښوونکی:-----	د زده کوونکو شمیر:--
مضون:-----	وخت او نېټه:---

هدفونه	درسي مواد او میتودونه	د دوست د تطبیق مرحلې او فعالیتونه	ارزیایي نتیجه او کورنۍ دنده	د پلان تغیر او وړاندیزونه
<u>الف:</u> اصلي یا اساسي هدف: د خدای (ج) رضا حاصلول ب: عمومي هدفونه: د ژبې د څلورو وده او انکشاف اوریدل، خبرې کول، لوستل او لیکل ج: خصوصي هدفونه: د شاگردانو پوهیدل د قران شریف په مفهوم باندې او شاگردان وکولای شي چې نوموړی درس ولولي او ویې لیکي	<u>الف:</u> تخته، تخته پاک، تباشیر، کتاب، تصویر، چارټ، فلش کارت، فلیزي تخته، ب: درسي اصول او میتودونه، نمایشي میتودونه، سمعي او بصري میتودونه، سوال او ځواب میتود، گروه یې میتود	<u>الف:</u> دوست پیل د سلام په اچول ټولګي ته داخلیدل، د احوال پوښتنه کول، د ټولګي تنظیم، د کورنۍ دندې کتل، د حاضرۍ اخیستل. <u>د تیر درس ارزښاتي:</u> د نوي او زوړ درس ترمینځ پیدا کول او د نوي درس لپاره انگیزه تولیدول ب: د نوي درس قدمونه او فعالیتونه د ښوونکي او زده کوونکي له خوا. د نوي درس عنوان، د تورې تختې پر مخ لیکل او نوې درس د (بسم الله الرحمن الرحيم) په ویلو شروع کول. د ښوونکي په واسطه سره درس د چارټ له مخې لوستل او بیا په شاگردانو تکرارول بیا د کتاب له مخې لوستل بیا په شاگردانو باندې د فلش کارټونو استعمال او گروه یې فعالیت د هغې په واسطې سره اجرا کول، د کوچنیو کارټونو استعمال د فلاښ په تخته باندې او په شاگردانو باندې په توره تخته لیکل	<u>الف:</u> دنوې درس ارزایي قرانکریم د چا کتاب دی؟ قرانکریم د چا په واسطه سره په حضرت محمد «ص» نازل شوی دی؟ ب: دوست نتیجه ج: کورنۍ دنده نوموړی درس په کورکي ولول او دوه ځله یې په کتابچو کې ولیکي	<u>الف:</u> د پلان تغیر ب: مشکلات ج: غوښتنې او وړاندیزونه د راتلونکي لوست لپاره

ترڅو د زده کوونکو تر مینځ د بحث موضوع اوږده نشي او بحث له خپلې اصلي موضوع بل خواته لاړ نشي او وخت په نورو خبرو ضایع نشي .

د پام وړ ده چې هر مباحثه له یوې پوښتنې پیل او زده کوونکی د ځواب د پیدا کولو له پاره ځانگړې پریکړې او پایلې ته سره رسیږي .

ښایې زده کوونکي کله کله مباحثه د انحراف لوري ته بوځي خو دا د ښوونکي د نده ده چې بیرته یې خپلې اصلي لارې ته راولي او پرې نه ږدي چې بحث او مناقشه له خپلې اصلي موضوع خارج او خت په بیهوده خبرو تیرشي .

د ا میتود په عادي حالاتو کې نظرنورو میتودونو ته ډیر وخت ته اړتیا لري نو ځکه ښوونکی باید دې خبرې ته پام وکړي او ټولې ستونزې مخکې له مخکې په خپل درسي پلان کې په نظر کې ونیسي .
د مباحثې او مناقشې میتود د تدریس دیو غوره میتود په توگه د زده کړې د بهیر د پیاوړتیا لپاره ډیرې گټې لري چې څوېې دادي:

۱. په ټولگې کې د زده کوونکو او ښوونکو معلومات ، له دواړو خواوو څخه د تجربو د زیاتوالي له لارې اضافه کیږي .

۲. له درسي چاپیریال ، درسي موضوعگانو او د ټولگي د زده کوونکو د تجربو له لارې معلومات سره را ټولېږي .

۳. زده کوونکي په درسي موضوع باندې د فکر کولو او دلیل ویلو له پاره هڅول کیږي او ټولو زده کوونکو ته د گډې د زده کړې چاپیریال برابرېږي .

۴. په درسي موضوع باندې د زده کوونکو ژوره پوهه او معلومات ارزیابي کیږي .

دلوست دپلان فورمه

ښونځی: -----
 ټولگی: -----
 ښوونکی: -----
 مضمون: -----
 موضوع: -----
 ساعت: -----
 د زده کوونکو شمیر: -
 وخت او نیټه: ----

هدفونه	درسي مواد او میتودونه	د لوست د تطبیق مرحلې او فعالیتونه	ارزیابي نتیجه او کورنۍ دنده	د پلان تغیر او وړاندیزونه
۱. اصلي او اساسي هدف: ۲. مضمون عمومي هدف: ۳. دلوست خصوصي هدف؛	۱. درسي مواد او لوازم ۲. د تدریس میتودونه او لاري چاري	<u>الف:</u> د نوي لوست د پیل نه مخکې : د سلام اچولو نه وروسته د زده کوونکو سره احوال پوښتنه د ټولګي تنظیم او حاضري اخستل . کورنۍ دنده کتل . د تیر لوست پوښتنه د نوي او تیر درس ترمینځ اړیکې . د نوي لوست معرفي کول د یوې انگیزې د قصې یا پوښتنې پواسطه دنوي لوست د پیل: <u>ب:</u> د تدریس عملي جریان (دنوي لوست قدمونه او فعالیتونه) د ښوونکي فعالیتونه د زده کوونکي فعالیتونه	۱. ارزیابي نتیجه ۲. نتیجه	۱. مشکلات ۲. وړاندیزونه
		۱. ۱. ۲. ۲.	۳. کورنۍ دنده	

۵. ځينې موضوع گانې چې د درسي پروگرام په محتوی کې نه وي راغلي په هغو موضوعگانو او مطلبونو باندې بحث کيږي ، او په دې ډول د بحث په موضوع په اړه د ټولو زده کوونکو پوهه ، نظريې او تجربې څرگنديږي او د موضوع د اغيزمنتوب په اړه نوي معلومات سره راټوليږي .
۶. د زده کوونکو ترمينځ ټولنيزې اړيکې ټينگيږي او په ټولگي کې د زه کوونکو لپاره د نظر د څرگندولو لارې چارې څرگنديږي او پدې توگه زده کوونکي په ټولگي کې د نظم اودسپلين په ارزښت او مانا پوهيږي .
۷. وروسته پاتې او گوښه کيږو زده کوونکو ته د تدريس په بهيرکې د برخې اخستې چانس رامينځ ته کيږي .
۸. په ډله کې د خبرو کولو په آداب او نزاکت پوهيږي او دخبرو اونظريو له لارې خپل ځانونه يو او بل ته ورپيژني .
۹. د ټولگي د زده کوونکو ترمينځ پر ځان د باور احساس پياوړی کيږي او په دې توگه په دوې کې د بيان دافادې توان غښتلی کيږي .
- لنډه داچې په يو موضوع باندې مباحثه دټولو زده کوونکو د نظريو گډ بيان اوددې نظريو او مشورو کوتلې پايله ده . هره مباحثه بايد پای ولري او ځانگړې پريکړه او پايله ترې راووي .
- د پام وړ ده چې دمباحثې او مناقشې د کارولو يوه غوره لاره په ټولگي کې د يوې او يادپرو موضوعگانو په اړه د زده کوونکو ترمينځ د ډله ايزو او گروپي کارونو په جوړولو سره ترسره کيږي ډله ايزوگروپي فعاليتونه چې د بحث اومناقشې د ميتود په کارولو سره ترسره کيږي د ماشومانو د ټولگيو له پاره خورا ارزښت لري . دوی په گروپونو کې د فعالې زده کړې لپاره چمتو کيږي او هر ماشوم ته په درس کې د برخې اخستنې مثبت او مطلوب شرايط برابرېږي .

Discovery Method

انکشافی میتود

اکتشاف په لغت کې د یو شي پیدا کولو ، کشفولو او لار موندلو ته وایي .
د تدریس انکشافی میتود هم هغه منطقي لاره ده چې ښوونکی دهغې په مرسته کولای شي چې زده کوونکي دپته اړ کړي چې واقعیتونه او موضوعګانې پخپله وپيژني ، هغې ته پراختیا ورکړي او په پای کې ورڅخه نتیجه ګیري هم وکړي .

ددې میتود ښه والی دادی چې دښوونکي پرځای پخپله دټولګي ماشومان ددرس په بهیر کې فعال وي ، فکر کولو ته هڅیږي او دمسلو له پاره د حل لارې او چارې لټوي . ښوونکی ددې میتود په کارولو سره هم دلارښود دنده لري او زده کوونکو ته د درس په هره برخه کې د فکر کولو او دنظریو د څرګندولو وړ شرایط چمتو کوي .

ددې میتود دکارولو لارې چارې دادی چې ښوونکی باید حتما د زده کړې داسې حالت رامنځته کړي چې زده کوونکي د زده کړې په بهیر کې له یوې پوښتنې او پرابلم سره مخامخ شي . دلته د پرابلم ماناداده چې زده کوونکي دې د یوې پوښتنې په اړه فکر کولو ته وهڅول شي چې دمسلي سم ځواب رواباسي .

پوښتنې باید دزده کوونکو د ذهني تکره توبونو (مهارتونو) او سويې په پام کې نیولو سره مطرح شي ، تر څو چې هغوی د پوښتنې په تشریح او تحلیل پیل وکړي . زده کوونکي باید ددې توان ولري چې دزده کړې فرضيې ډله بندي کړي . د همدغو فرضو له مخې باید خپل ځان وازمایي او داسې نتیجه ګیري وکړي چې په همدغو ازموینو ولاړه وي .

ښوونکی ددې میتود په کارولو کې د لارښود او مشاور په توګه کار کوي . زده کوونکو ته د مسلو د حل لارې پشنهاد وي . داسې پوښتنې کوي چې هغوی د هڅول شي او دمسلو د حل لارې دوی پخپله پیدا کړي .

په اکتشافی میتود کې زیاتره د مقایسوي حالتونو څخه ګټه اخیستل کیږي .
مقایسوي حالتونه دادی چې دادی چې زده کوونکي دیو لړ حالاتو یامسلو سره مخامخ کیږي . بیا ورڅخه پوښتل کیږي چې ددې حالاتواو مسلو په اړه فکر وکړي اود مسلو ترمینځ ورته والی ولټوي .
لنډه دا چې ښوونکی کولای شي د اکتشافی میتود په کارولوسره د لومړنیو ټولګیو زده کوونکي د هڅوي چې د موضوعګانو په اړه ددی خپله فکر وکړي او دخپل ذهنونه او فکرونه په فعاله توګه په کارو اچوي . دې میتود ته ځینې وخت دمسلي د حل دلارو میتود هم وایي .

Demonstration Method

عملي يا نمايشي ميتود

د شيانو نمايش يا ښودل زياتره د کتنې او مشاهدې پر بنسټ تر سره کېږي . جوته خبره ده چې کوچنيانو د يو شي په ليدلو او کتلو سره ځانگړي تکړه توبونه (مهارتونه) لاس ته راوړي.

ددې ميتود له لارې لومړی يو ښوونکی يو کار او فعاليت په عملي ډول زده کوونکو ته وړاندې کوي ، بيا هماغه کار او فعاليت زده کوونکي په ځانگړي توگه کوم چې يې ليدلی يا ښودل شوی تکراروي او سرته يې رسوي . ددې ميتود غوره والی دادی چې ښوونکی کولای شي ډيرو زده کوونکو ته په لنډه موده کې زيات مهارتونه ، معلومات او تجربې وليږدوي اودوی ته ددرس بنسټيزې موضوعگانې ورزده کړي . ددې ميتود په کارولو سره ښوونکی د زده کړې بهير د حقيقي شيانو تصويرونو ، کارډونو او ماډلو له لارې پرمخ وړي . ځکه نو هغه زده کړه او پوهه چې ددې ميتود له لارې زده کوونکو ته ليږدول کېږي ددوی په ذهن کې تل پاتې او ژوندې وي .

د ښوونې او روزنې ځينې پوهان پدې نظر دي چې:

او ريډل هيريډل دي : ليدل زده کول دي او عمل کول پوهيدل دي .

د پورتنیو ځانگړتياو په پام کې نيولو سره اوس دا خبره روښانه شوې چې دتدريس نمايش اوعملي ميتود په ټولگي کې دزده کړېد بهير يوه غوره ميتود دی . ددې ميتود په کارولو سره زده کوونکي فعاله او اغيزمنه زده کړه لاس ته راوړي او کولای شي چې زده شوی مطلب د عمل په ډگر کې پلی کړي او مطلوبې نتيجه ترې اخلي.

عملي يا نمايشي ميتود لاندې څلور پړاونه لري چې دتدريس په بهير کې بايد په پام کې ونيول شي :

الف : د چمتوالي پړاو

ب : د تشرېح ورکولو پړاو

ج : د ښودلو پړاو

د : د ازمایښت يا ارزيايی پړاو

د پښتوالي پړاو: الف

ددې پړاو څخه مطلب دادی چې ښوونکی باید دتدریس نه وړاندې دنمایش یا ښودلو سامان الات مخکې له مخکې د ټولګي مخې ته چمتو کړي او په ټاکلو ځایونو کې یې کیږدي . دتدریس نه وړاندې باید دغه الات اووسایل وازمایي او چک یې کړي چې سم کار وکړي . جوته خبره ده چې یو ښوونکي ته عصبي ستونزه هغه وخت پیداکيږي او کار یې له ګډوډیو سره مخامخیږي چې دښولو وسیله یا اله یا ماډل سم کار ونه کړي . ښوونکی د تدریس په بهیرکې ددې میتود د کار ټول ضروري شیان باید مخکې له مخکې چک او دښودلو لپاره یې په منظم ډول د ټولګي په وړاندې دمیز په سر کیږدي ، ترڅو چې ددرس په وخت کې پرته له ځنډه هر شي په آسانی سره واخلي او دتدریس په بهیر یې له ستونزو سره مخامخ نه شي .

ب : د تشریح پړاو :

په دې پړاو کې ښوونکی د ښودلو شیان زده کوونکو ته د ماډلونو ، تصویرونه کارډونو او چارتونو په مرسته وړاندې کوي او ورپسې ددغو شیانو په اړه تشریحات او توضیحات ورکوي . ښوونکی باید په پام کې ولري چې د ښوونو او یا نمایش ورکولو شیانو د کارولو په اړه تشریحات په منظمه توګه او ساده جملو کې ترسره شي او دهرې برخې د تشریح کولو پر مهال او زده کوونکو څخه پوښتنې وشي اودوی ته وخت ورکړل شي چې د شیانو او فعالیتونو په اړه معلومات ورکړي .

د عملي یانمایشي دا پړاو ډیرمهم دی ځکه چې بنسټیز شیان چې د زده کړې د بهیر د پیاوړتیا او زده کوونکو په ذهن کې د مفهومونو د ژوندي ساتلو له پاره کارول کیږي باید سم تشریح شي ترڅو چې زده کوونکي پرموضوع باندې سم وپوهیږي او وروسته یې بیا په عملي توګه تر سره کړای شي . هر ښوونکی باید د هري لنډې تشریح وروسته له زده کوونکو څخه هم معلومات او توضیحات وغواړي تر څو چې زده کوونکي ته هم د فعالې او ګډې زده کړې شرایط برابر شي او زده کوونکي په درس کې فعاله برخه واخلي .

ج : د نمایش یې ښودلو پړاو

په دې پړاو کې ښوونکي د موضوع د تشریح څخه وروسته ځینې شیان په عملي یا نمایشي توګه زده کوونکو ته ښايي . ښوونکي چې عملي فعالیتونو په بهیر کې چې د ډول ډول وسیلو او الاتو له لارې تر سره کېږي د زده کړې د فعالیت هره برخه په زده کوونکو باندې هم عملي کړي تر څو زده کوونکي دوه اړخیزه شي او فعالیتونه یواځې ښوونکي پورې محدود پاتې نه شي . جوته خبره ده چې د موضوع پېښې د تشریح څخه وروسته او بیا په موضوع او پېښه په نمایشي او عملي توګه زده کوونکو ته وړاندې کول د اغېزمنې او دوامدارې زده کړې لپاره خورا مهم کار دی .

د ښودلو یا نمایش ورکولو پر مهال ښوونکي باید زیار وباسي چې دهر زده کوونکي پوښتنو ته سم ځوابونه ووايي ، همدارنګه په هره برخه کې ښوونکي د ډول ډول پوښتنو له لارې د ټولګي ټول زده کوونکي په درسي بهیر کې شامل او ددوی لپاره په درس کې د فعالې برخې اخیستنې په زړه پورې چاپېریال برابر کړي .

د : د ازمايېښت پړاو

هر ښوونکي باید د تشریح او ښودولو پړاونو څخه وروسته ټول کارونه او فعالیتونه چې سرته رسولې په زده کوونکو باندې تکرار کړي او له دوی نه په هره برخه کې توضیحات او معلومات وغواړي او په توګه خپل درس وازمايي ، که چېرې په کومه برخه کې زده کوونکي ستونزې ولري بیا دی موضوع تکرار او وروسته دی په دوی باندې عملي کړي تر څو د موضوع په مطلب باندې سم پوه شي .

دی ښوونکي (Role play) د یادولو وړ ده چې عملي نمایشي میتود ډیر غوره لاره د نقش لوبولو کولای شي د نقش د لوبولو میتود څخه په درسي بهیر کې ګټه واخلي ددې میتود په مرسته یوه موضوع یا یوه پېښه د څو تنو لوبغاړو له خوا په عملي توګه ښودل کېږي ددې کار اغېزمنتوب دادي چې د زده ترمخ د موضوع یا پېښې په اړه عاطفي اړیکې ټینګېږي او زده کوونکي د موضوع یا کوونکو او لوبغاړو . پېښې د تمثلولو پر مهال ځان په هماغه صحنه کې احساسوي او ژور فکر ورباندې کوي

همدارنګه ددې میتود بل ښه والی دادې چې د زده کوونکي د ژورې مطالعې او کتنې له لارې د موضوع یا پېښې ته پاملرنه کوي چې په دې توګه یې مطلب تر ډیرې مودې پورې په فکر او ذهن کې ژوندی پاتې

کیري او د موضوع څخه مثبتې نتیجه اخلي له بلې خوا دنقش په لوبولو کې زده کوونکي خپلې قواوې په تیره بیا خپل حواس په موضوع یا پېښې باندې متمرکز کوي او په پایله کې په موضوع باندې په واقعي . او عيني ډول پوهیږي اود موضوع په اړه یې پوه او معلومات پیاوړي کيږي .
ښوونکي کولای شي درياضي په مضمون کې په زده کوونکو باندې د دوکاندار تمثلي لوبه ترسره کړي او پدې باندې د ریاضي د جمعي ، منفي ، ضرب او تقسیم عملي بشپړې کړي او په عملي توګه یې په دې مفهمنو باندې وپوهوي .

: د نقش د لوبولو د سرته درسولو له پاره باید لاندې ټکي په نظر کې ونیول شي

۱. دنمایش د لوبولو له پاره ټاکلي موضوع په نمایشي ډول لیکل

دنمایش یا نقش لوبولود موضوع لپاره وسایل ، لوازم او شرایط برابرول - ۲

۳. په نمایش کې د لوبغاړو ونډې او نقشونه ښکاره کول او موضوع پدوې باندې تمرین کول

۴. هر لوبغاړي ته ددوې دسويې په مطابق برخه ورکول

۵. دنمایش څخه مخکې زده کوونکو ته دنمایش هدفونه بیانول او دوی ته دموضوع په اړه لنډه معلومات ورکول

۶. د نمایش څخه وروسته دنمایش هدف اوموضوع په اړه بحث ، نتیجه گیری او ارزیابي

تمرین او تکرار میتود *Repeat ion and practicing Method*

تمرین د زده کړې د بهیر اود زده کړې د تعمیم او تطبیق له پاره یو اغیز من میتود دی . له ډیرې مودې راهیسې له دې میتود څخه کار اخیستل کیږي . ښوونکی د تمرین او تکرار په مرسته د زده کړې مطلبونه اومفهمونه د زده کوونکو په ذهن کې بیا له سره پیاوړي کوي او دغه زده شوي مطلبونه او مفهمونه د زده کوونکو په ذهن کې تل پاتې ساتي چې کولای شي چې په عملي ډگر کې ورڅخه پوره ګټه واخلي . تمرین بیلابیل ډولونه لري چې ځینې یې دادي .

الف :- مفظي تمرین :

دا یو ډول طوطي وار یا بلبل واد تمرین دی یوازې دیوه شي د حفظ کولو له پاره سرته رسیږي چې پکې د تفکر او تعقل ونډه ډیره لږه ده . په عنعنوي ډول د ضرب جدول زده کړه یو ډول تکراري یا حفظي تمرین دی . په دې ډول تمرین کې زده کوونکي یو مطلب له ډیرې محدودې مانا سره تکرار په زور ذهن ته سپاري او اصلي مطلب او مقصد ته دومره پام نه کوي . مثلاً یو زده کوونکی ممکن د نیل د سیند اوږدوالی په تکراري ډول حافظې ته وسپاري ، خو په دې خبره ونه پوهیږي چې د نیل سیند چیرته دی ؟ مصر په کومه لویه وچه کې پروت دی ؟ د مصریانو په اقتصادي ژوند کې د نیل درود ونډه څومره ده ؟ او داسې نور .

ب: استنباطي تمرین:

دا تمرین له علاقې استدلال مباحثې او د نویو نویو مفهمونو او موقعیتونو له کارولو سره اړه لري . سره له دې چې د تکرار ونډه په استنباطي میتود کې هم شته ، خو دغه تکرار یوه ښه نه لري . دغه تمرینونه یو له بل سره په توپیر کې د یوې موضوع یا مفهم په شا او خوا راڅرخي ، کوم تمرینونه ، چې د هندسي

قضیو په اړه تر سره کیږي او همدا راز هغه مسایل چې زده کوونکي یې پر قضیو او دلایلو باندې تر پوهېدلو وروسته حلوي ، استنباطي تمرینونه دي .

ج: مرور

دا تمرین په هغو مطلبونو باندې د پوهې د پیاوړي کولو لپاره تر سره کیږي ، چې مخکې زده شوي او یا درس ورکول شوی وي ، مرور تل د خلاصه کولو یا د کره کولو ، ترسیمولو او طرحه کولو تکره توبونو (مهارتونه) سره غاړه وي ، په یو درسي موضوع یا مطلب بیا له سره مرور کول په ذهن او عمل کې د موضوع او مطلب د بیا ژوندي کولو او تازه کولو په مانا ده ، د مرور په مرسته زده کوونکي کولای شي ، چې د درس ځینې برخې چې هېرې شوې وي ، بیا له سره پرې وپوهېږي او پوهه په ذهن او عمل کې تلپاتې وگرځوي .

د: عملي کولو تمرین:

دا د خوځنده (حرکتی) او تخنیکي تکره توبونو (مهارتونو) د حاصلولو لپاره سرته رسیږي ، ورزشي تمرینونه او د کسبي او حرفوي تکره توبونو د زده کړې تمرینونه ، عملي تمرینونه دي ، چې په ځانګړتیاوو باندې مخکې خبرې شوي دي .

ښوونکی باید د تمرین لاندې سپارښتنو ته پام وساتي

۱- زده کوونکي باید د تمرین اړوند هدفونه درک کړي او په دې وپوهېږي ، چې د څه لپاره تمرین سرته رسوي .

۲- د تمرین مهال باید ډېر او ستړی کوونکی نه وي او داسې نه شي ، چې یو ساعت تمرین په دوو ساعتونو کې اجرا شي .

۳- ښوونکی باید له هغو ښوونیزو مفهومونو او مقصدونو څخه خبر وي ، چې د ده د درس په برخه کې ارزښت لري ، د درس د ارزښت ښودنې لپاره زده کوونکو ته تر اندازې ډېر تمرینونه سپارل مناسب کار نه دی ، د تمرینونو حجم باید د زده کوونکو د اړتیاوو او سویې سره سمون ولري ، د درس د بېرته

غبرگولو يا بېرته ويلو په خاطر بايد د مطلب له حفظ كولو څخه ډډه وشي ، يانې حفظ كول بايد هدف نه وي ، ځكه د يو مطلب حفظ كول تل د هغې د پوهېدلو په مانا نه ده ، خو كه چېرې د يو مطلب او مفهوم حفظ كول د درس په هدفونو كې وي او د نورو مطلبونو له درك زده كړې او ورباندې پوهېدلو سره مرسته وكړای شي ، نو بيا مجاز دی .

د تدریس ځانګړي میتودونه:

د تدریس د عامو میتودونو ترڅنګ ، د تدریس ځانګړي میتودونه هم شته چې د هر مضمون د ځانګړنو سره سم په درسي بهیر کې کارول کېږي . هر ښوونکی باید د تدریس د عامو میتودونو ترڅنګ د تدریس په ځانګړو میتودونو باندې هم وپوهیږي خو چې د زده کړې بهیر زده کوونکو ته اغیزمنه او ډاډمنه شي د ژبې په ځانګړي میتودونو باندې وپوهیږي . او په دې ډول اسانه او بامفهومه درس زده کوونکو ته وړاندې کړي . په دې برخه کې یو د ژبې د تدریس میتود دی چې د ژبې د ښوونکو لپاره یې پوهیدنه لازمي او ضروري ده .

د ژبې د تدریس میتود

ژبه د انسان په ټولنیز ژوند کې ستره ونډه لري اود هغه له کړو وړو مناظرو او فکر کولو سره غوټه شوې ده . ژبه د زده کړې لپاره هم ډیره مهمه ده . بې له ژبې څخه نه علم رامینځته کیدای شي ، نه څوک زده کړه کولای شي او نه هم د خپل ځان او نړۍ په هکله معلومات تر لاسه کولای شي . د ژبې ښوونکی باید په دې وپوهیږي چې زده کړه څومره ارزښت او ګټه لري د ژبې د ښې ، اغیزناکې او با مانا ښوونې لارې او اصول کوم دي تر څو دهغه زده کوونکي وکولای شي چې :

- په خپله ژبه په سمه توګه وغږیږي او اوریدونکی یې په خبرو وپوهیږي
- د خپلې ژبې د غږیدونکو په ژبه وپوهیږي .
- په خپله ژبه لیکلي آثار سم ولولي او په مانا یې پوه شي .
- په خپله درس سم لیکل وکړي چې خلک دده لیکنې ولولي او پرې پوه شي .

د پام وړ ده چې د ژبې په زده کړه کې څلور تکړه توبونه (مهارتونه) نغښتي دي چې هغه دا دي :

۱. د اوریدلو (غوږ نیولو) تکړه توب

۲. د غږیدلو یا خبرې کولو تکړه توب

۳. د لوستلو تکړه توب

۴. د لیکلو تکړه توب

د ۱ څلور گوني تکړه توبونه (مهارتونه) د ژبې د مهمو اساساتو څخه شمیرل کیږي .

د ژبې ښوونکي دنده لري چې نوموړو تکړه توبونه ته په ځانگړې توگه پاملرنه وکړي ، ترڅو یوښه او ریدونکی ، ویونکی ، لوستونکی او لیکونکی وروړو .

الف :- د ژبې لومړی تکړه توب اوریدل :

اوریدل له غږ سره اړیکي لري . غږ په هوا کې د یو جسم له ریږدو ، اهتزاز څخه پیدا کیږي . کله چې یو جسم ورپول شي د هر جسم د چاپیریال هوا د متحدالمرکز په څپو کې خوځیږي اود اوریدونکي غوږونو ته رسیږي . اوریدونکي غوږونه د اوریدلو د حس عصبي مزو په واسطه دغه غږیزې څپې دهغه مغزونه لیردوي او مغزه یې دهغه غږونو سره چې په کې ذخیره کړي دي تشخیص او پیژني دغه ټولې عملې ته اوریدل وایي .

یا اوریدله هغه غږونه چې فوري د صوتي غږو په واسطه تو لیدو او مونږ یې اوریدلو مهارت په واسطه احساس کوو دې ته اوریدل وایي .

یا په بل عبارت : هغه غږونه چې د صوتي جهاز په واسطه موږ ته رسیږي اوریدل یې بولي اوریدل د ژبې د څلورو تکړه توبونو څخه لومړی تکړه توب دی اودا تکړه توب د لومړي ځل لپاره د مور له غږیزې څخه شروع کیږي .

څه وخت چې یو کوچنی ماشوم نوی نړۍ ته راشي نوموړ ورته په مختلفو لارو او طریقو سره خپله مورنۍ یا پلارنۍ مینه په اوازونو ، کلمو ، جملو او عبارتونو سره بیانوي . که څه هم په دې وخت کې کوچنی ماشوم په هېڅ نه پوهیږي ، خو سره له دې هم خپله لورډه ، تنده ، درد د ژړا په واسطه څرگندوي اومور یې پوهیږي چې د ماشوم یې څه شي ته حاجت دی .

داوریدلو (غورنیولو) هرڅو نه :

۱. د غرونو ، هجاگانو ، کلمو ، عبارتونو او جملو په تلفظ ، آهنگ او مانا وو پوهیدل
 ۲. د لغتونو ذخیره زیاتول
 ۳. د خبري کولو ځای او موقع پیژندل ، په مناسب وخت کې دنورو خبرو ته غور نیول او ورته ځواب ویل
 ۴. دنورو په نظریو او عقیدو باندې پوهیدل
 ۵. د نورو د ګټورو تجربو په باب معلومات ترلاسه کول او دهغو په مرسته خپلو فکرونو ته وده او پراختیا ورکول .
- مخکې له دې چې ماشوم ښوونځي ته راشي ، دموږ غبرونه او ورپسې د کورنۍ دنورو غږو غبرونه اوري او ورو ورو دهغوی غبرونه کلمې او جملې په غیر مقصودې توګه زده کوي .
- په ښوونځي کې د ماشوم د اوریدلو مهارت ته وده ورکول په بیلابیلو طریقو سره کیږي .
- ښوونکی کولای شي چې ماشومانو ته کیسې ووايي چې حل یې کړي ، قصې ورته وکړي اوماشومان دې بیا ووايي ددې لپاره چې دماشومانو زړه تنګ نه شي ، ښوونکی باید په ساده ژبه د ماشومانو دسویې سره سم په ورین تندي او ظرافیت ، په نرمه ، پسته او خوږ ګړدود خبرې وکړي . په تدریس کې دې داسې مواد وړاندې کړي چې د ماشوم د چاپیریال د غوښتنو سره سمون ولري . داسې مواد باید جالب وي اودماشومانو پاملرنه متمرکز کړای شي .
- ښوونکی باید اوریدلو لپاره دماشومانو سره په لاندې توګه مرسته اوکمک وکړي او لاندې نقطې دې په نظر کې ونیسي
۱. ښوونکی دې دوینا په وخت داسې څه ووايي چې د غوښتولو ارزښت ولري
 ۲. دوینا په وخت کې دې یو ښه پلان ولري څو دماشومانو توجه ځانته جلب کړي .
 ۳. ښوونکی دی داسې یو شی ووايي چې په هغه کې یو هدف پروت وي .
 ۴. په ډیرو ساده او مناسبو الفاظو باندې دې خبرې وکړي څو چې زده کوونکي ورباندې پوهه شي او داو ل سره برابر وي .
 ۵. په ټولګي کې دی ښه په زړه پورې فضا مینځته راوړي ترڅو ماشومان د ښوونکي خبرې واوري
 ۶. ښوونکی باید په داسې ځای کې ودرېږي چې درنا مخه ونه نیسي څو چې دماشومانو سترګې خرابې

نه شي .

۷. د ماشومانو د ناستې ځای باید مناسب او ارامه وي .

داوريدلو لپاره يو ټوټه اندیزونه :

به لومړي خت کې دالاندې لارښونې تر سره کړئ:

۱. ماشومان دې ټولگي کې دښوونکي اوازونو ته غوږ کېږدي او هغه دې واورې .
۲. ماشومان دې بهر بوځي او هلته دې مختلف اوازونه واورې او هغه دې وپیژني .
۳. ماشومانو ته دې مختلف اوازونه واورول شي او هغوی دې غوږ ورته ونیسي او ماشومان دې یو غږ له بل څخه بیل کړي.

۴. ماشومانو ته دې ورته کلمي چې هم قافیه وي تکرار کړي.

۵. ځینې لارښونې تعقیب کړي.

۶. داوړیدلو ځینې تمرینونه (لوبې) اجرا کړي یعنې یوه کوچنې لوبه چې په هغې کې ځینې کلمې او جملې وي تکرار کړي ، او بیا دې هغه کلمې ، جملې له زده کوونکو څخه پوښتنه وکړي .
- ۷- ماشومانو ته دې په یوه ځانگړې موضوع کې یواځې یو ځل لارښوونه وکړي او بیا دې دهغه پوښتنه وکړي او زده کوونکي دې ځواب ورکولو ته مجبور کړي ترڅو زده کوونکي اوړیدلو لپاره اړتیا احساس کړي .

۸. ښوونکی دې په لوړ اواز اوړیدلو لپاره دفتاً یو پراگراف ووايي او په دې پراگراف کې دې د زده کوونکو څخه پوښتنې وکړي .

۹. د ټیپ شوې الې په واسطه ځینې اوازونه ماشومانو ته واورول شي او په هغه کې داوړو کوونکي حالت معلومول .

۱۰. دورځپانې یوه برخه چې له رادیو له خوا خلکو ته اوړیدل کیږي په هغه حصه کې له زده کوونکو څخه معلومات وغوښتل شي .

۱۱. ځینې لوبې دې اجرا کړي او په هغې کې دې ځینې ځانگړې کلمې او مفاهیم له ماشومانو څخه پوښتنه وکړي .

د غورځنه نیول علتونه :

- ماشومان د ښوونکي په خبره چې دی څه وایي سم نه پوهیږي .
- شاید د ښوونکي اواز په کافي اندازه (اوچت ، کښته) او ساده نه وي . خو زده کوونکي یې په خبرو باندې پوه شي .
- ماشومان کونښن کوي چې ډیر زیات له وخت نه کار واخلي ، څو هغه څه واورې فکر یې تحلیل کولای شي .
- که چیرې ښوونکي داسې کلمې استعمال کړي چې د زده کوونکو له سويې څخه اوچتې وي نو ماشومان غور ورتنه نیسي .
- ښوونکي باید د زده کوونکو علاقه او په زړه پورتیا پیدا او په موضوع په زړه پورې کړي . که نه زده کوونکي غور ورتنه نیسي .
- له بعضو زده کوونکو سره ځینې نورې موضوعگانې موجودې وي او زده کوونکي په هغه موضوع کې فکر او چرت وهي نو په دې وخت کې هم زده کوونکي د ښوونکي خبرو ته غور نه نیسي .
- کله کله داسې هم کیږي چې یوه موضوع زده کوونکي څو وارې وي او یایې هغه موضوع په تیر وخت کې لوستلې وي ، نو په دې حالت کې د تکرار په وجه زده کوونکي د ښوونکي خبرو ته غور نه نیسي .
- کله داسې هم پېښیږي چې زده کوونکي ځانته شخصي نظریې او مفکورې لري او د ښوونکو له نظریاتو سره هم عقیده نه وي له دې امله د اوریدلو لپاره ځانگړې په زړه پور تیا نه ښکاره کوي .
- بعضې وخت داسې هم کیدای شي چې خپله ښوونکي د درس ورکولو په وخت د موضوع غایه او موخه په ښه شان سره نه شي توضیح کولای چې دا کار هم د زده کوونکو د غور نه نیولو علت کیدای شي .

د یوښه اوریدنکي فواید:

۱. یو ښه اوریدنکي همیشه مؤادب او قرار وي او دنورو د خبرو په وخت کې اخلال نه پیدا کوي .

۲. ښه اوریدونکی چپ ارام په خپل ځای کې ناست وي او شاوخوا ته یې ځایه حرکت نه کوي . او همیشه یې توجه د ویونکي خواته وي .
 ۳. ښه اوریدونکی مهمې نقطې تعقیبوي او په هغه کې فکر کوي .
 ۴. ښه اوریدونکی د موضوع سره مینه ، علاقه او په زړه پورتیا ښکاره کوي .
 ۵. ښه اوریدونکی معقولې پوښتنې کوي .
 ۶. ښه اوریدونکی د ځینو نقطو په اړوند زیات شواهد او دلایل غواړي .
 ۷. ښه اوریدونکی د ویل شویو شیانو په اړوند خپل قدرت او لیاقت ښکاره کوي .
- په یاولرۍ چې د یو ښوونکي په توګه په ټولګي کې دنظم او دسپلین په غرض په اوچت اواز خبرې ونکړی.
- که چیرې زده کوونکي غالمغال کوي ، ښوونکی دې ورو خبرې وکړي او خپل اواز د زده کوونکو له اوازونو څخه اوچت نه بلکې په متوسط شکل سره دې خبرې شروع کړي .

ب - د خبرې کولو یا غږیدلو تکره (مهارت) :-

د ژبې دوهم تکره توب خبرې کول دي ، اودا تکره توب باید په زده کوونکو کې تقویه شي دخبرو هغه طبیعي حالت چې زده کوونکی ورسره اشنادی هغه معمولي او عادي خبرې کول دي . کومې چې دوې یې د خپل پلار ، مور ، ملګرو او دوستانو سره کوي .

ماشوم تر څلور پنځو کلونو وروسته په خپله مورنۍ ژبه کې یوه اندازه لغتونه ، عبارتونه او جملې زده کړې وي . کله چې په ښوونځي کې شامل شي په خپله مورنۍ ژبه خبرې کولای شي خو دومره واضح نه . ښوونکی هڅه کوي چې دماشوم دغه تکره توب ته نوره هم وده او پراختیا ورکړي .

د ځینو تلفظ څرګند او واضح نه وي ، د ځینو ژبه نښلي او ځینې نور د اوازو په تلفظ کې مشکلات لري . دوې نه یواځې په خبرو اترو کې تکلیف لري بلکې د ژوندانه په مختلفو برخو کې لکه ټولنیز پرمختګ ، ذهني رشد او هیجایي پرمختګ کې یې خنډونه او بندښ لیدل کیږي .

همدارنګه دزده کوونکو استعداد یو دبل څخه توپیر لري په دغه ټولو برخو کې باید دزده کوونکو سره مرسته وشي .

د غږیدلو د تکره توب موږې :

۱. ماشوم د غږیدلو په مرسته سم فکر وکړي او خپلې نظریې چې دهغه پوهې اودرک محصول دي بیان کړي.
 ۲. خپلې اړتیاوې او غوښتنې په بشپړ ډاډ ، ازاده توګه او روانه ژبه ووايي .
 ۳. له خپلې پوهې سره سم په ټولنیزو بحثونو او مناقشو کې ګډون وکړي .
 ۴. د موضوعګانو په بیانولو کې خپل نوښتګر ځواک ، صلاحیت او تکره توبونه وکاروي .
 ۵. له اړتیاوو سره سم کلمې او اصطلاح ګانې په صحیحه توګه زده او سم یې تلفظ کړي . چې عبارتونه او جملې سمې او په مناسب ډول ولولي .
 ۶. نظمونه په شعري ګرډود ووايي.
- د ښوونکي یو اړخیزه خبرې ماشومان په خبرو نشي راوستې ، ښوونکي باید داسې فعالیتونه په ټولګي کې رامنځته کړي چې ماشومان په خبرو راولي او پورتنې هدفونو ته پراختیا ورکړي .
- د بیلګې په توګه : کیدای شي چې ښوونکي یا ماشوم یوه کیسه ووايي. بیا ښوونکي یا ماشوم پخپله دهغې کیسې په اړه یو له بل څخه پوښتنې وکړي او ځوابونه سره ورکړي . یا دا چې ښوونکي ماشومانو ته لارښوونه وکړي چې په ټولګي کې ځینې فعالیتونه د ډرامو او ډیالوګونو په بڼه تمثیل کړي .
- داهم کیدای شي چې ښوونکي یو تصویر چې بیلابیل شیان ، فعالیتونه او منظرې په کې انځور شوې وي پر توره تخته او دیوال وځړوي او دماشومانو د ذهني سويې په پام کې نیولو سره دوی ته وخت ورکړي چې هر یو په خپل وار سره خبرې پرې وکړي . همداراز ښوونکي ته ښایي چې په دې فعالیتونو کې ټولو ماشومانو ته مساوي اوبرابره ونډه ورکړي . که ځینې زده کوونکي د خبرې کول حرات ونه لري او یا څه تورې نیمګړتیاوې ولري له حوصلې ، زغم او مهربانۍ څخه دې کار واخلي او هر زده کوونکي ته موقع برابره کړي چې په فعالیتونو کې ونډه واخلي په درسي موضوعګانو باندې وغږیږي او تمرینونه سرته ورسوي. له بلې خوا ښوونکي باید زده کوونکو ته داسې چاپیریال برابر کړي چې پرته له ویري خپلې نظریې او وړاندیزونه ددرسي موضوعګانو په اړه ووايي او هیڅکله له ښوونکو څخه د بیرې او ډار احساس ونه کړي . ښوونکي ته هم لازمه ده چې له زده کوونکو سره داسې چلند وکړي چې ماشومان ورته د یو زړه سواندې لارښود ، مشر او دوست په سترګه وګوري . خپلې ستونزې ورته وویلاي شي او دتمرینونو او فعالیتونو د اجراکولو پرمهال وار خطا نه شي .

د فبرو کولو لپاره ټولارې په لاندې ډول سره دي:

ورځنۍ محاورې ، د تیلیفون د استعمال لارې ، راپورونه ترتیبول او ارایه کول .
داستان ولیکل او ویل ، غیرې رسمي خبرې او اترې ، ځینې تمثلي شیان بنودل اودهغوی شرحه
اعلانونه ترتیبول او ویل یې. ښوونکې کولای شي چې د ځینو نورو شیانو څخه کوم چې د زده کوونکو
په شوق او ذوق پرسویه بایروي ترتیب او زده کوونکو ته وړاندې کړي .

الف - د تیلیفون د استعمال طریقه :-

تیلیفون دهغه مناسبو وسایلو څخه دی چې دخبرو د پرمختګ او پیغام د ژر رسولو لپاره ورځنې کار
اخستل کیږي .
ښوونکې کولې شي چې زده کوونکي د تیلیفون په استعمال باندې پوه کړي ددغه کار لپاره اساسي او
مناسبه لاره داده چې د ټولګې له زده کوونکو څخه دوه تنه انتخاب کړي . یو زده کوونکی د ټولګې په
یو کنج او بل یې په بل کنج کې ولاړوي او دغړون کوونکي په ډول دې خبرې وکړي.
ښوونکي ته دا لازمه ده چې زده کوونکو ته د تیلیفون کولو د غه لاندې ټکې ورزده کړي :
د تیلیفون دغوږي (ګوشک) د اخستلو سره سم خپل ځان معرفي کړي او وروسته دې و مخاطب نوم او
ځای پوښتنه وکړي .

لکه : زه (خاتول) یم . تاسې څوک یاست ؟

غوږې سم په لاس کې ونیسي او په څرګند ډول دې خبرې وکړي . د خبرو په وخت دې دخبرو اداب
مراعات کړي . او ښې ، ښې جملې دې استعمال کړي او دمخاطب خبروته دې په غور سره غوږ ونیسي .
که چیرې مخاطب بل چا ته پیغام لیږي هغه دې په ډیره توجه سره واورې او څرنگه چې ورته ویل
شوي وي په هغه شان دې مطلب سړي ته ورسوي .

دوخت دعايت کول او په تیلیفون کې خبرې کول له هغو مطلبونو څخه ګڼل کیږي چې ښوونکې باید
زده کوونکي ورته متوجه کړي .

زده کوونکو ته دې په ډاګه وویل شي چې تیلیفون یو عمومي دستګاه ده نو داسې خبرې وکړئ چې
دادب له چوکاټه څخه د باندې اولیرې نه دي .

کله چې زده کوونکي په ښوونځي کې د تیلیفون کولو عادت او آداب زد کړي وروسته هغه دوی په خپله د خبرو په وخت کې رعایت کوي .

ب - د راپور د ویلو طرز:

الف - گزارش د معمول سره سم دیوکس له خوا د خواتنو لپاره تهیه او ترتیب کيږي لازمه داده چې موضوع د ترتیب کوونکو او اوریدونکو لپاره گتوره او په زړه پورې وي .
گزارش دهغه هدفونو لپاره ترتیب کيږي چې پخوا زده کوونکو د بحث او څیړنې وړ گرځیدلي وي .
او په عمومي ډول سره اخباري او اطلاعي بیه او جنبه ولري .

د گزارش لپاره دغه لاندې ټکي په نظر کې نیول کيږي :

د زده کوونکو لپاره د کتابونو ، فلمونو اونور شيانو د توجه او پاملرنه وړ ده .
د یو سفر او نابره تګ گزارش دهغه مطلبونو لپاره گټور دی چې د لوستل شوو علماوو اخستل شوي وي .

دمثال په توګه دهغو شيانو تهیه چې د شکل او رنگ په برخه کې وي .
یا هغه ځانګړی شی چې د افتخار وړ گرځیدلی وي لکه د افغانستان د جندې رنګونه او یا دهغو رنګونو کسب او زده کړه چې د ځانګړو خاطراتو څخه بحث کوي او څیړنه کوي .
او داسې هم کیدای شي چې یو زده کوونکی د خپل نظر سره سم ځینې شيان راټول کړي چې دوستانو او اوریدونکو لپاره په زړه پورې وي . د ښو عکسونو په ښودلو او ژبې په بیان سره دې هغه موضوع په زړه پورې او ښایسته کړي .

یوه ښه لار داده یادښتونه ټول کړي ترڅو چې ګډوډي ورته پېښه نه شي او په خپله ځانګه کې بریالیتوب ترلاسه کړي . د زده کوونکو عکس العمل یو تر بله دداسې راپورنو په ترتیبولو کې په ښکاره ډول د یو بل څخه توپیر لري .

هغه زده کوونکي چې عمر یې تر نورو ډیر وي هغوی ټاکلي موضوع د خپل فکر سره سم لندوي .
که چیرې موضوع ډیره مهمه او په زړه پورې وي نودی ته تیارېږي چې په هغه کې نوره څیړنه په زور وکړي او کوشش کوي چې دنقاش برجسته برخه یې دهنر دلارې په زړه پورې کړي .
دتحریري راپورونو په باره کې مو یو څه وویل . اوس به د شفاهي راپورنو په باره کې یو څه ووايو :

شفاهي گزارش له هغو گټورو کارونو څخه دی چې زده کوونکي د سمو او درستو ویلو او فکر کولو ته متوجه کوي .

شفاهي راپورونه د زده کوونکو سره د گټورو او سمو کارونو په انتخابولو د درست صیحيح لغتونو او غوره اصطلاحاتو او د ادب په رعایت کولو کې ډیره مرسته کوي او هم دنورو کارونو لپاره تشویق کيږي .

د داستان یا ناول ویل :

هغه چې داستانونه چې زده کوونکي یې پخپله لیکي په غالب گمان سره ددوې شخصي تجربې دهغوی تحلیل او تصور په هغه برخه کې ډیر لاس لري او مهم نقش لوبوي دا ډول تازه او نوې داستانونه چې د زده کوونکو له خوا لیکل کيږي په زړه پورې دي . د داستان لیکل ځانته یو ټاکلی وخت لري ترڅو زده کوونکي ورته تشویق کړي د یوې کورنۍ پیښې په باره کې یا هغه کارونه چې د جمعې په ورځ مینځ ته راځي او یا هغه لوبې چې د څلورو فصلونو په تیریدو سره سرته رسیږي لکه ډنډه توپ لوبه ، لامبو ، علمي سفرونه او دهغه شیانو په باره کې چې خورا مهم وي نو داستان دی . په دغه ډول موضوعگانو کې ولیکل شي .

ښوونکی کولای شي چې کوم وخت دا ډول داستانونه له زده کوونکو څخه اورې نو له هغو نه د یو بل کوچني او په زړه پورې داستان ولیکي او هغه داستان دې زده کوونکو ته ووايي . په دغه ډول سره ښوونکی کولای شي چې د تحلیل له لارې زده کوونکو داستان لیکلو ته تشویق او متوجه کړي .

دبلگې په توگه: که چیرې یو زده کوونکی ښوونځي ته یوه (سویه) رواړي او خپلو ملگرو ته یې وښايي نو په دغه وخت کې دې ښوونکی دلږ وخت څخه کار واخلي اوزده کوونکو ته دې ووايي . فکر وکړې چې دا(سویه) ژوندې راځي چې ددغې سويې په باره کې داستان ولیکو . په دې ترتیب سره زده کوونکي د سويې په باره کې ځینې مطلبونه وایي او نور زده کوونکي ورباندې یو څه زیاتوي چې په دغه شان یو داستان لیکل مینځ ته راځي .

ښوونکی دې خپل زده کوونکي حقیقي داستان لیکلو ته متوجه کړي . برعکس که چیري داستان تخیلي بڼه ولري کونښن دې وکړي چې د حقیقي ژوند نتیجه ورڅخه لاس ته راوړي .

ښوونکی دې خپلو زده کوونکو ته وړاندیز وکړي او له هغو نه دې وغواړي چې خپلې هیلې د خوب دلید په شان څرگند کړي .

یا دې داسي تصور وکړي چې د داستان لیکلو یو قهرمان دې دمشال په ډول که چیرې د سلیمان «ع»

غمی دهغوی په لاس کې وي څه به یې پرې کول ؟
 نو ددې لپاره چې زده کوونکي پخپله داستانونه وليکي او په دغه لار کې پرمختګ وکړي نو لازمه ده چې ددوی د تخیل جنبه تربیه او وروزل شي . ځکه چې داجنبه تر هرڅه ډیر زیات ارزښت لري . هغه داستانونه چې زده کوونکي یې لیکي په لومړۍ مرحله کې هغه ډی گډوډوي او دوی ته زیاته توقع هم نه کیږي .
 دا ځکه چې وروسته له هغه ورو ورو د ښوونکي په توجه دمکمل وایي او منظم توب ښه غوره کوي .

دداستان لیکلو غوره ټکي دادي:

د زده کوونکو دبیان پرابلم ، د لفظونو جوړښت ، هدف او موضوع دداستان غوره خصوصیات دي او په زړه پورې توجه غواړي .
 دداستان قهرمان دخورا مهمو خواصو څخه گڼل کیږي یعنې قهرمانانو ته دې پوره پاملرنه وشي .
 داستان هغه وخت ډیر جالب دي چې داوړیدونکو شوق (علاقه) ، ذوق او تحریک ځان ته واړوي .
 په کوم داستان کې چې نوې عقیدې او حساسې نظریې موجودې دي نو جازبیت درجه یې هم ښه وي .
 د ساده لغتونو او جملو تړل یو تربله دداستان موضوع خورا ښایسته کوي نو لازمه ده چې زده کوونکي د لغتونو یوه لویه پانگه ولري . چې په تدریجي ډول سره دداستان لیکلو په وخت کې په کار واچوي . دا ځکه چې دلغتونو په کار اچوي . دا ځکه چې دلغتونو په کار اچولو سره دداستان موضوع ډیره اغیزمنه او په زړه پورې کیږي .
 زده کوونکي هم کوښښ کوي چې داسې داستانونو ته شوق او علاقه پیداکړي او په خپل وار سره خپلو داستانونو ته مناسب عنوانه غوره او پیداکړي .
 هغه څوک چې دداستان لیکلو په باره کې ولیکل شوه د رهنما ښه لري او ښوونکی کولای شي چې د خپل ابتکار سره سم دداستان لیکلو موضوع نوره هم گټوره او په زړه پورې کړي او زده کوونکو ته یې ورزده کړي .

په فیل مینځ کې فبرې اترې یا غیر رسمي فبرې او ورځنې مهاوري:

غیر رسمي خبرې په عمومي صورت سره یو شفاهي غور او تعمق دی چې دیوې موضوع او یا څو موضوع گانو په باره کې دیو گروپ او ډلې له خوا مینځ ته راځي او یو خاص هدف لري چې هغه تریخت او څیړنې لاندې نیسي .

غیر رسمي خبرې هغه لومړۍ په زړه پورې تدبیر دی چې د ښوونځي په لومړنیو ټولګیو کې او لومړنیو ښوونځیو کې ورڅخه استفاده کوي. دا خبرې یو مروج پلان لري چې ټاکلی گروپ دهغو مشکلاتو او خنډنو ته متوجه کوي او تر غور لاندې نیسي ورو ورو دهغو عملي کول صورت مومي . چې په سر کې یې یو ښوونکی او یا یو تکړه زده کوونکی د رهنما په ډول کار کوي . غیر رسمي خبرې او عامیانه مناقشه دیوې دیوې پوښتنې او یوې خبرې څخه منشا اخلي او ورو ورو یوې نتیجې ته رسیږي ، لکه : د خپل هیواد د ځینو ملي ورځو په باره کې پوښتنې کول د بیګې په توګه دخپلواکې ورځ ، د ثور اومه ، اتمه ، ځکه خلکو د ژوند چارې داجتماعي علومو له مطالعې نه زده کړې دي او ورڅخه استفاده کوي .

اونړیوال جریانونه ، د سولې خبرې ، اقتصادي کنفرانسونو او دملګرو ملتونو غونډې دیو واقعي اواصلې دیالوګ په شکل ترتیب کولې شي .

هغه ټولګي چې دخپل هیواد دخوشحالی او نیکبختۍ په برخه کې څه اوریدلې وي هغه دې دیو دیالوګ په شکل ترسیم کړي . کیسې دې جوړې کړي او هغه دې ولیکي . سپورت او موزیک ته دې هم پکښې برخه ورکړي او دغه فعالیتونه دې د زده کوونکو مور او پلار ته هم وړاندې کړي .

وروسته دې دغه مواد نورو ښوونځیو ته ور وښودل شي .

همدا ډول زده کوونکي د ځان لپاره کالي او جامې جوړې کړي اونمونې دې دندارې دپاره کیږدي . د پورته لوستل شوو شیانو تکامل د زده کوونکو د سويي په لوړولو کې په زړه پورې رول لوبوي .

ورځنې مهاوري :

دخبرو هغه معمولي اوعادي ډول دی چې دلویو په وخت کې ، د سلام علیکم په وخت کې همدارنګه د

پیژندگلوې په وخت کې له اشنايانو ، دوستانو ، ملگرو ، همدارنگه د عامو خلکو سره دخبرو په وخت کې ورڅخه کار اخستل کيږي . همدارنگه دښوونځي سامان الاتو دبرابرولو په وخت کې د حيواناتو او نباتاتو دليدنې او مشاهدې په وخت کې ورڅخه گټه اخستل کيږي . که چيرې ښوونکي په مستقيم ډول سره په دغو خبرو کې گډون نه کوي نه دې کوي ، خو دماشومانو خبرو کولو اوغوږ نيولو ته دې دیر متوجه وي .

ج - لوستل Reading

لوستل هغه کيلي ده چې دکتابونو او چاپ کړي موادو دروازه دانسان په مخ خلاصوي اوانسان ته دخپلواکي زده کړې زمينه برابروي ، په حقيقت کې لوستل دښوونې اوروزنې يوبنسټيز توکي دی چې دهغې پرته دکتابونو او له ښوونيزو اوروزنيزو منابعو څخه گټوره اودوامداره گټه اخيستل کيدای نه شي . دزده کوونکو دپوهې هر اړخيزه پراختيا په لوستلو سره پيل کيږي . لوستل په حقيقت کې د ښوونې اوروزنې زير بنا بلل کيږي . که چيرې يو زده کوونکي په لوستلو کې قابل نه وي نو هغه په تاريخ ، جغرافيه ، ساينس اونور مضامينوکې څه شی نه شي زده کولای . څوک چې په لوستلو کې کمزوری اوضعیف وي نونه شي کولای چې په ښوونه اوروزنه کې پوره برخه واخلي . ذهن ته دصوتي سېبولونو اوانځورونو دمفهومونو ليردول ، هغه په ژبه راوړل او دسېبولونو او آوازونو څخه مفهوم اخستلو ته لوستل وايي .

يو ښه لوستونکی کوم دی ؟

- يو ښه لوستونکی په دغه لاندې شيانو باندې قادر وي:
۱. څه لولي په مانا اومفهوم باندې پوهيږي . يواځې د کلمو تلفظ کول دلوستلو مانا اومفهوم نه لري ترڅو چې لوستونکي ته دکلمومانا اومفهوم ورته معلوم نه وي .
 ۲. په هغو ټکو اوعلامو دې پوه شي چې په لوستلوکې ورسره مخامخ کيږي .

لکه: (؟). (.) (.) (!). (...). (،) اوداسې نور ، اودمطلب لنډيز چې د کتاب په وروسته برخه کې لوستونکی بايد هغو نقشو گرافونو باندې پوه وي چې د تحريري موادو د تشرېح کولو په وخت کې ورته متوجه وي .

۳. ښه لوستونکی د کتاب د ټولو مفرداتو سره لکه : لړليک ، عنوانونه او ځينې نورو شيانو باندې پوهيږي .

۴. ښه لوستونکی هغه دی چې د لوستلو په وخت کې د لوستلو طريقې په نظر کې ونيسي او کار دې ورځينې واخلي . يعنې د يوې لنډې او اسانې کيسې په لوستلو کې دې له تيزې څخه کار واخلي خو علمي حقايق او هغه ځايونه چې ډير مهم او پيچيده وي يادداشت او ياد کړي .

۵. لوستونکی دې د لوستلو سره مينه او علاقه ولري . ښوونکی دې د خپلې پاکې دندې له مخې دا پر ځان لازمه وبولي چې زده کوونکو ته هغه لارې ورزده کړي چې ددوې سره د لوستلو په وخت کې مرسته کوي او هغه مرستې په لاندې شکلونو کيدای شي .

۱. څو ساده کتابونه دې په لومړي وخت کې دنده ورکړي څو چې پخپله يې ولولي او بيا دې دوکر شوو کتابونو څخه دهغوی دپوهې په تناسب له هغو کتابونو څخه څو عنوانونه انتخاب او په ټولگي کې دې ووايي . تر څو چې د لوستلو قوه يې پرمختگ وکړي .

ددې پرمختگ لپاره دې ورځپاڼه ، مجله او ساده کتابونه انتخاب کړي او په زده کوونکو باندې دې تکرار ولولي . د غلط تلفظ او بې ځايه توقف او ځينو نورو اشتباهگانو مخه دې ونيسي ورته دې اصلاح شي . همدارنگه دکلمو استعمال په مناسب ځای کې د جملو طرز او د جملو ترکيبونه دې ورته په خيال کې وساتي . ترڅو چې د زده کوونکو د لغاتو ذخيره قوي او دهغو د استعمال ځای د پيژني .

ترکومه حده چې په زده کوونکو کې دلغاتو پانگه زياتيږي په هماغه اندازه د زده کوونکو علمي سويه لوړيږي .

همدارنگه کوښښ دې وشي چې د فکر تمرکز د لوستلو په وخت کې زده کوونکو ته وښودل شي . په لومړنيو زده کړو کې لوستل په دريو پړاوونو کې ترسره کيږي په لاندې ډول دي :

۱. د توجه اودوق رابلل:

پدې پړاو کې ښوونکی بايد د لوستلو لپاره د زده کوونکو ذوق او پاملرنه وپاروي ، ښوونکی پدې برخه کې کولای شي د درس په پيل کې په زړه پورې کيسو ، پيښو او نورو په زړه پورې څيزو په ښکاره کول يا د درس د موضوع د عنوان په اړه ډول ډول تصويرونه وښي او په دې توگه د درس په اړه د زده کوونکو ذوق وپاروي او ددوی پاملرنه د درس اصلي برخې ته واړوي .

۲. د پټې خولې لوستل:

ددې لپاره چې زده کوونکي د متنونو د سمدستي لوستلو په ترڅ کې له ويرې او ډار سره مخامخ نه شي

، دكلمو ، جملواو پراگرافونو دتركيب سره اشنا او په لوړ اواز لوستلو لپاره چمتو شي نو دپټې خولې لوستل صورت نيسي . په دې ډول لوستلو کې شونډې نه خوځيږي دخولې څخه اواز نه اوځي ، يواځې دذهن په کارولو او دسترگو په حرکاتو سره لوستل سرته رسيږي .

دپټې خولې لوستلو ښيگڼه داده چې زده کوونکي په راتلونکي کې د تيزو او چټکې لوستنې له پاره چمتو کيږي دې ډول لوستلو ته مطالعه هم ويل کيږي .

دپټې خولې په لوستلو کې زده کوونکي دهغو کلمو ، مفهومانو او جملو په برخه کې ډير پام کوي چې لوستل او يا مانا يې ورته گرانه وي . زده کوونکي هڅه کوي چې نوي مفهومونه دجملو دسياق له مخې ولولي او په مانا يې وپوهيږي . که بيا هم ستونزې ولري نوهغه په ښه کوي ، دنورو زده کوونکو او ښوونکي سره دمناقشي او بحث په وخت کې يې زده کوي .

۳- په لوړ غږ لوستل:

د دې لپاره چې ښوونکي ډاډه شي ، چې زده کوونکو يې متن لوستلی او په مانا يې پوهېدلي دي ، نو متن په لوړ غږ لولي ، بيا د مفهوم اخيستنې لپاره يې يو څه پوښتنې کوي او تعريفونه سرته رسوي .

لنډه دا چې ښوونکي د يو متن په لوستلو کې لومړی بايد د درس د موضوع يا سرليک په اړه په زړه پورې خبرې وکړي ، خو چې د زده کوونکو پاملرنه درس ته واړول شي ، بيا دې زده کوونکو ته لارښوونه وکړي ، چې د درس متن په پټه خوله له ځانه سره ولولي او مشکل لغتونه يې په کتابچو کې وليکي يا يې په ښه کړي او وروسته بيا هر ستونزمن لغت چې د زده کوونکو له خوا په کتابچو کې په ښه شوی وي په توره تخته باندې دې وليکي او مانا يې له زده کوونکو څخه وپوښتل شي . که چېرې ټول زده کوونکي د لغت په مانا پوه نه شي ، نو ښوونکي دې د لغت مانا پر تخته وليکي او بيا دې متن لومړی په زده کوونکو او بيا په خپله په لوړ غږ ولولي .

د لوستلو د مهارت په وده او پراختيا کې بايد لاندینی لارښوونې په پام کې ونيول شي:

زده کوونکي بايد :

1. د لوستلو په ټولو پړاوونو کې د لوستل شویو کلمو / عبارتونو په مانا او مفهوم ښوونېزو او روزنيزو ښېگڼو (مسلكي مالومات ، د ژوند مسايل ، اخلاقي سلوک) ښه وپوهيږي .
2. د کلمو په ترکيبي بڼو او د سمبولونو او غږونو په اړيکو وپوهيږي .
3. هڅه وکړي چې په نویو کلمو ، موضوع ، مانا او مفهوم د متنونو د قرینو له مخې وپوهيږي .

4. نظمونه په ښه غږ او شعري لهجه ولولي.
5. متن په مناسب او وړ غږ (نه ډېر لوړ ، نه ډېر ټیټ ، نه ډېر تېز ، او نه ډېر گند) ولولي ، چې اورېدونکي یې په مینه او دلچسپۍ تعقیب کړای شي ، په مفهوم یې وپوهیږي او منفي اغېزې پرې ونه ښندي.
6. ډېر غوره او کلیدي کلمې او جملې پر توره تخته ولیکي ، یا دې ښوونکي پر توره تخته ولیکي.
7. ټول وار په وار لوستلو کې برخه او ونډه واخلي.

د لوستلو لپاره تیاری:

د یوه لوستونکي لپاره لومړی شی ، چې دی ورته اړ دی ، هغه د ده د کښېناستلو وضعه ده ، چې په خورا درست او ښه ډول د کتاب په مقابل کې کښېني.

په دې مانا چې پرڅنگ یا د مخې خواته دې ډېر پر کتاب ټیټ نه شي.

داسې نور حالتونه ، چې د لوستونکي صحت ته مناسب نه دي باید اختیار نه کړي.

د لوستلو په مقدماتي او لومړي پېرونو (مرحلو) کې زده کوونکي دې ته هم اړتیا لري ، چې د سترگو د حرکتونو له مخې له ښې خوا نه چپ لور ته غږول زده کړي او دا کار په لاندې اصولو باندې استوار دی:

- ۱- د لیدلو ډېرې ساده ، بسیطې خنداوې تصویري کیسې زده کوونکو ته وویل شي او داسې لارښوونه او پرمختګ منځ ته راوړي ، چې دوی یې هیله او آرزو ولري.
- ۲- د یو چوکاټ په ذریعه چې د یو ښېښيې مردکي چوکاټ دې د نوموړي چوکاټ په وسط کې څو طبقې دي او پرمخ یې پلاستیک سرینس دی ، د دغه چوکاټ په متناظره کښونو کې سوري دي. کله چې په یوه سوري کې مردکي واچول شي ، د چوکاټ چپ خواته حرکت کوي ، تر څو چې دوهمې برخې ته راځي اما کله چې ښې خواته حرکت وکړي ، نوموړی مردکی مالومیږي ، په همدې ترتیب ورو ورو هر څومره چې غواړي د مردکي حرکت ته دوام ورکولای شي چې په حقیقت کې یوازې د سترگو حرکات د ښې خوا څخه چپ لورته په دې وسیله سره د سترگو حرکت روزل کیږي او دا زموږ یواځینۍ هیله ده ، چې د سترگو حرکتونه ورو ورو د لوستلو لپاره آماده شي.

۳- څوک چېرته ځي ؟

د صفحې ښي خوا ته دې زده کوونکی او چپ لور ته د هر یو زده کوونکي لپاره یو یو کور دی ، د هر زده کوونکي لپاره د دوی کورته اوږده لاره تللې ده .
اوس هر یو زده کوونکی کولای شي ، چې د ښي لور څخه نومړې لیکه چې موږ ورته لار ویلې ده تعقیب کړي ، تر څو خپل کور ته ځان ورسوي او یا دا چې له مطلب او موخې سره اړیکه ونیسي .
البته د لارې تعقیبول په ګوتو او یا نورو شیانو سره کیږي ، د لوستلو په برخه کې دا تمرین سترګې له ښي لور څخه چپ لورته روزي ، له بلې خوا د لیکلو لپاره هم مرسته کوي او ه د زده کوونکو غږو ته نظم او نسل وربښي .

د لوستلو لپاره ښکته پلان طرله شي ؟

یو ښوونکی کولای شي چې دخپلو زده کوونکو سره د لوستلو په مهارت کې مرسته وکړي وروسته بیا هغه ته پرمختګ ورکړي . پدې برخه کې له ډیرو لارو څخه کار واخلستلای شي .
۱. ښوونکی کولای شي چې دخپلو زده کوونکو څخه دهم رینه لغاتو په پراختیا کې مرسته وکړي پدې شرط که چیرې ددوی مورنۍ ژبه دکلماتو په رینو کې ددوهمې ژبې سره ګډون او یوالې ولرې د ژبې په تدریس کې کولای شي چې عبارت ، متضادې کلمې او مترادفې کلمې سره شرحه کړي پدې شرط چې هم رینه کلمې د یوې کورنۍ څخه وي توضیحات یې لازم دي .
مثلا: روغ ، روغتون ، روغتیا ، روغوالې اوداسې نور...
یخ او سور ، ویاړ او افتخار ، مرسته او کمک اوداسې نور .
لکه خپه او خوشحاله ، ژوند او مرګ ، شپه او ورځ ، دوست او دښمن :۲. متضاد لغات
ښوونکی پدې ډول له زده کوونکو سره مرسته هم کړلای شي چې دوې کوچنې او لوې کلمات وویشي لکه پوه ، پوهنه ، ناپوه او داسې نور

همدارنگه ښوونکی کولای شي چې پروفیکس زده کوونکو ته ورزده کړي ، لکه : بې بنیاده ، بې کوره ، بې کاره ، بې موره ، نا معقول اوداسې نور .

همدارنگه سفکس لکه : پوهنتون ، روزنتون ، کلیوالي ، ولسوالي او داسې نور .

۳. همدارنگه ښوونکی کولای شي چې د زده کوونکو سره د کلماتو مانا د قیاس له مخې له موجوده شاوخوا کلماتو او یا دنورکلماتو په وسیله سره مرسته وکړي ښوونکی کله چې دمجردو کلماتو یعنې د زده کوونکو په مورنۍ ژبه سره ځواب ورکولای شي پدې شرط چې ښوونکی د زده کوونکو په مورنۍ ژبه پوه شي دازیار باید وویستل شي چې په پښتو کې دامکان په صورت سره په ساده نقشو ، ساعاتو ، کلیزو او داسې نور مناسبو څیزونو باندې زده کوونکوسره او وروزل شي او زده کوونکو ته په ځینې نظریې په شعور ډول سره د خلکو د کلتور په باره کې معلومات ورکړل شي داهم پدې شرط که چیرې دوی وکولای شي او یا یې ضرور وبولي ښوونکی کولای شي چې په لنډ ډول سره ددوی دمورنۍ ژبې په وسیله سره معلومات ورکړي .

۴. ښوونکی دزده کوونکو په درک او پوهه د مختلفو لارو څخه باوري شي او څه نا څه لاور یادونه وکړي .

۵. ښوونکی د ډیرو مختلفو سوالونو ډولونه په عینې سلسله کې پوښتنې وکړي .

دمثال په ډول : دی پوښتنه کولای شي چې ایا زلمی افغان دی!؟

دا ډول سوالونه په استفهامي ډول باید وښودل شي او استفهامي کلمات لکه څرنگه ؟ څه ؟ څوک ؟ چیرته ؟ کله ؟ څله ؟ ولې ؟ او داسې نور .

مثلا: څوک په امریکا کې اوسي ؟

څرنگه یې ؟ کله راځي ؟ څه کوي ؟ څله خپه یې ؟ ولې ژاړې ؟ او داسې نور .

۶. په وروستیو مراحلو کې دی باید داسې پوښتنې وکړي :

(څنگه یا ولی)

قیاسي سوالونه د لوستلو په مواردو کې باید وشي لکه : تاسې څه کوی ؟ تاسې څه فکر کوې ؟ په همدې ډول ښوونکی داسې پوښتنې وکړي چې زده کوونکی ځوابونه د لوستلو په مواردو کې کلمه په کلمه پیدا کړي .

ښونکی د یوې فقرې اصلي مفکوره او مقصد له زده کونکو څخه باید پوښتنه وکړي چې دوی هغه کلمات پیدا کړي په یوه طریقه واضح او تشریح کړای شي . او دا وښي چې نوموړی شخص خبرې دیږي او قهر په برخه کې دي یا هغه وضعه او حالت چې دی پکې موقعیت لري درک کړي ښوونکی زده کوونکو ته غیرې مرتبې کلمې په عباراتو او فقرو ورکوي وروسته بیا له زده کوونکو څخه پوښتنه کوي چې دوی دې په اصلي اومرتب ډول سره وایوي .

څنگه یو ښوونکی د زده کوونکو د لوستلو د تیزوالي ته پرمختګ ورکولای شي .

الف: کله چې دوی خاموشانه یو شی لولي ښه به داوي چې وخت د لوستلو څو چنده کم کړي .

ب: ښوونکی د وخت د کموالي په جریان کې ډیره توجه وساتي او د زده کوونکو د کلمو تلفظ ته متوجه اوسي .

ج: زده کوونکي دې تشويق شي چې د شونډو حرکات کم کړي کله چې دوی خاموشانه مطالعه کوي .

د: ښوونکی په یوه معینه غایه او مقصد کې درس ورکړي نو دوی به ضرور څو سوالونو ته ځواب پیدا کوي ، بیا ځینې کلمات ورته پیدا کړي یا کومه مفکوره یا عنوان او یا دا چې یو لوی او مرکزي فکر به ورته پیدا شي دا کار د ښه ویلو او لوستلو لپاره په ځپه چوپټیا سره او هم په لوړ اواز .

څو ښوونکی پخپله ځینې چارټونه ورته جوړوي او بیا په هغه کې لدې چارټونو څخه کار اخلي .
څرنګه چې د لوستلو د مرحلو او طریقو په باره کې څه خبرې وشوي ښه به وې چې د لوستلو د ښوونې په برخه کې خبرې اترې وکړو او څو طریقې پدې باره کې هم شته چې د امکان په توګه له هغو څخه باید استفاده وکړای شو .

لومړنۍ مرحله یا طریقه :-

هغه مواد چې دوی زده کړي اویایې په یاد کړي دي باید هم یی ولولي او هم یې ښه تلفظ کړي دغه لوست یا د دیالوګ په ډول ترتیب شي او یا دی دیوې سلسلې عملي جملو په رنگ سره صورت ومومي او یا دا چې یو ساده تمثلي کیسه د ټولګي په شاوخوا کې چې پخوا زده کوونکو ورباندې بحث کړای وي په داسې حال کې چې تدریس شوې ترکیبې جملې هم پکې ترتیب او تنظیم شي ښوونکی باید زده کوونکي د پته مجبور کړي چې د زده کړای شوي شیان ، نومونه ، بې له دې چې شیانو ته وګوري نوم یې په درست تلفظ کړي . وروسته بیا هغه مواد د ښوونکي له خوا په لوړ اواز ولوستل شي په داسې حال کې چې زده کوونکي ورته په دقت سره وګوري او ښوونکی لوست تعقیبوي وروسته د ښوونکي تر لوستلو زده کوونکي په ګډ اواز سره همدې طریقې په لوستلو پیل کوي دا هم ممکنه ده چې وروسته تر دې عملي د یو بل ګروپ څخه په انفرادي ډول هیله وشي چې ووايي .

دوهمه مرحله .:

ښوونکي او يا يوه ډله د ژبې ښوونکي په ښوونځي کې اشنا کلمې او راز راز ترکیبونه ترتیب کړي وروسته یې دیوه دیالوگ په شکل سره راوړي په همدې ډول دزده کوونکو سره مرسته وشي چې دا نوې ترتیب شوي مواد چې ټول اشنا اومروج عناصر پکې راغلي وي ولولي .

دریمه مرحله .:

زده کوونکي دې د داسې موادو په لوستلو پیل وکړي چې په هغه کې ځینې نامانوسه (اشنا) کلمې اوترکیبونه پکې وي دا رنگه مواد د ښوونکي یوه کمینه ترتیبوي ، دلته دپام وړ خبره داده چې پدې متنونو کې اسان او ساده عبارات راغلي وي دزده کوونکو علاقه اودعمر درجه هم په نظر کې ونیولای شي د تجربې له مخې ثابته شوي ده چې که چیرې (۳۰) اشنا کلمې تدریس شي نو باید چې یوه نوې کلمه پکې راشي پدې سویه کې یوه طریقه غوره شوي ده چې دگرامري لوستلو څخه یوه برخه د عملي کار لپاره وټاکل شي .

څلورمه مرحله .:

ځینې خلک دیوه ساده کلاسیکه او یا دیوې مجلې څخه د لوستلو یو عبارت ټاکي ځینې نور خلک شته چې هغوی له دې نظرې سره مخالفت لري ، دوی وایي چې زده کوونکو ته لادیر بهتر مآخذ مارکیتونه ، بازار اود پیریدلو او پلورلو ځایونه دی . په ځانگړې توگه هغه زده کوونکي چې دوی د اصلي متن په لوستلو قدرت ونه لري او ددوی غوره مواد د تدریس لپاره مرتب مثال شي لکه ددریمې مرحلې مواد چې ولوستله شو.

پنځمه مرحله .:

منحد شوي مواد اودکتابونو ټوله نړۍ باید دزده کوونکو په مخ و ارزه وي . داچې پنځمې مرحلې ته زده کوونکي څه وخت رسیږي ؟ په دې ډول وایي :
ځنې زده کوونکي شاید هیڅکله دې مرحلې ته ونه رسیږي . ځکه چې دوی په خپله مورنۍ ژبه کې هم دې مرحلې ته نه دي رسیدلي . ځینې زده کوونکي دي چې د عالي ښوونځي په کلني پروگرام کې رسیږي .

۱. هغه لوستل چې په ورځو ویشل کیږي د یوې ورځې یوه برخه ده په دوو یا دریو حصو ویشلی شي تر څو چې خپلو لارو چارو ته مختلف شکلونه ورکړي شي .

۲. د لوستلو دتשובق لپاره باید یو ډول طریقه پیدا شي چې دزده کوونکو ارزوگانې اوهیلې ددوی د تجربو په اساس په نظر کې ونیول شي . او که دغه لوست دیوې لویې کتنې یوه برخه وي نودهغې کتنې په اساس دې ترتیب ونیول شي .

۳. د لوستلو هدفونه دې داسې ورته ووايي: څه کوي ؟ چې په راتلونکي کې به څه پېښه وشي ، راځې چې ددې کار علت معلوم کړو . يا راشی چې په دې باره کې زیات معلومات لاسته راوړو .

د لیکلو تکره توب

د انسانانو له خوا یو شمیر منل شوو حركي سمبولونو (نښو) کښلو اورسمولو ته لیکل وایي . هره نښه د یوه غږنمایندي کوي چې په خپله یا دنورو نښو له ترکیب سره د بامفهومه صوتي غږونو نورو احدونه او شکلونه جوړوي . دا کوچني واحدونه کلمې دي چې د شکلونو له ترکیب څخه یې عبارت او جملې جوړېږي .

دمورنۍ ژبې د لومړي درس څخه د لیکلو فعالیت او تکره توب پیل کړي . زده کوونکي د کلمې لیکل په تخته کې مشاهده کوي او ښوونځی د لیکلو ځای دی .

زده کوونکي د مورنۍ ژبې دا څلورم تکره توب چې لیکل دي په ښوونځي کې زده کوي ماشومان د لومړي ځل لپاره د کلماتو لیکل د گوتو په واسطه په هوا کې ، او همدارنگه د کلماتو لیکل په شگه او دمیز په سر د گوتو په واسطه لیکي اولیکل زده کوي او دا عمل څو څو ځله تکراروي او وروسته بیا په تخته او کتابچو کې لیکل شروع کوي .

چې اول د حروفو او اسانه کلماتو په لیکلو پیل کوي چې البته د ښوونکو په وسیله کورنۍ اود ټولگي دندې ورکول کیږي او ښوونکی دنوموړو وظیفو نظارت کوي اود زده کوونکو کورنۍ دندې گوري اواصلاح کوي یې تر څو زده کوونکي ددې تکره توب په زده کولو کې تشویق او راهنمایي شي . ښوونکی کله چې د چارت ، فلش کارت او یا د تخته په مخ لیکل کوي نو باید ډیره پاملرنه ولري چې ښه ولیکل شي .

املا اوانشا باید په نظر کې ونیول شي ، ددې دپاره چې د ښوونکي لیک د زده کوونکو لپاره سرمشق دی .

ښوونکی باید په لیک کې د زده کوونکو وده او پرمختگ په نظر کې ونیسی د لیکلو په وخت کې د ماشومانو کښیناستل د ځمکې پرمخ او دچوکۍ په سر وښودل شي تر څو ماشومان د ښوونکي د لارښوونې سره سم په ښه توگه په چوکيو او ځمکه کښیني او لیکل وکړي .

د لومړي ټولگي زده کوونکو عضلات په هغه اندازه چې لازم دی پرمختگ نه کوي . له دې کبله حروف او کلمې په ښکلي لیک سره نه شي لیکلای نو لازم دی چې د غټو پنسلونو او داسې

کاغذونو چې د خط کشی مینځ کې یې فاصله زیاته وي ورته تهیه شي ترڅو زده کوونکي وکولای شي په هغه کې لیکل وکړي .

لیک یو بطني آموزش دی چې په یوه هفته ، میاشت حتی په یو کال کې نه زده کيږي . روحيات پیژندونکي په دې نظر دي چې ماشومان باید مجبور نه شي که په کین لاس لیک کوي خپلې رویې ته تغیر ورکړي . دغه ډول مجبوري ددې سبب ګرځي چې ماشومان په لیک کې کمزوري تربیه کيږي . باید ښوونکي د تشویق څخه کار واخلي تر څو زده کوونکي خپل دا عادت ترک کړي . دا کار د زده کوونکو په ګټه تماميږي .

لیکنه داسې یوه وسیله ده چې دهغې په مرسته سړی کولای شي خپله شخصي عقیده او فکر نورو ته څرګند کړي . که چیرې درس او لیکنه د زده کوونکو د ضرورت او علاقې سره سم وي ، ماشومان په اخيري اندازه د زیار څخه کار اخلي .

ښوونکي باید زده کوونکي پدې مطلب پوه کړي چې د لیک ستر اهمیت دې سره اړیکي پیدا کوي چې دبشریت ځانګړی تاریخ د لیک د تاریخ څخه پیل کيږي چې دبشر تمدن د لیک زیږنده وي . البته دا وروستی خبره درسته نه ده ، خو په عنعنوي توګه مؤرخین د لیک د پیدایښت نه مخکې دورې ته لاد تاریخ نه مخکې دوره (ماقبل التاريخ دوره) وايي .

لیک د بشریت د فرهنګي موازینو په ساتنه او انتقال کې ډیر زیات ارزښت لري دنړۍ نامتو لیکوال دخپلو لیکنو په برکت نه یواځې د خپل عصر دخلکو سره خبرې کوي بلکې دراتلونکو نسلونو غوږونو ته هم خپل پیغام رسولی شي .

د روح پیژندونکو په عقیده د لیک په ښودنه کې باید دا لاندې ټکي په پام کې ونیول شي :

۱. پریږدئ چې زده کوونکي د لیکنې موضوع پخپله انتخاب کړي ، دخپل ذوق او علاقې سره سم مقاله ، شعراو کیسې یا ډرامې ولیکي .

۲. زده کوونکي ته دې د لیک په ښودلو کې ازادي ورکړل شي او ترممکنې اندازې پورې دې دفورمالیزو او شکل پرستۍ مخه ونیول شي .

۳- د ګرامر او املا په باب انتقادي ، افراطي بڼه دې نه غوره کوي .

۴. د لیک ښودنې ځینې قاعدې دي د ضرورت په وخت کې په تطبیقي بڼه تشریح کړي .

۵. د لیکلو د سويې لوړول یوازې د ښوونکې دنده نه ده ؛ بلکې نور ښوونکي هم باید دخپلو کارونو په ساحه کېنې زده کوونکي لیکنو او څیړنو ته وهڅوي .

۶. د لیکنې اساسي هدف دمفکورو انتقال دی . ښوونکي اوزده کوونکي باید دغه اصل له نورو تکنیکونو څخه لومړی او مقدم وګڼي .

۷. کوم زده کوونکي چې په لیکلو کې تبارز وکړي دهغوی دتحسین او تقدیر دپاره دې لارې او چارې

ولتوي .

په عامه توگه ليكل په دوه ډول دي :

۱. تقليدي ليکنه : چې د کتاب يا نورو ليکنو څخه ليکنه سرته رسيږي
 ۲. نوښتي يا ابتکاري ليکنه : د يوه شي حالت يا واقعيتونو په باره کې په خپله داشخاصو د ذهن ، فکر او تخيل تصويرونه وي .
- په زده کوونکو کې د ليکلو دمهارت د ودې ورکولو او پياوړې کولو پر مهال ښوونکی بايد لاندې ټکو ته پاملرنه وکړي :

۱. داسې ليکنه دې وشي چې لوستلونکی يې په اسانۍ سره ولوستلای شي .
 ۲. دهرې کلمې توری بايد په خپل ځای کې څرگند او دلوستلو وړ وي .
 ۳. دټکو لرونکو تورو او کلمو ټکي بايد په خپل مناسب ځای کې څرگند وليکل شي خو چې په لوستلو کې زده کوونکو ته تيروتنه رامينځ ته نه کړي .
 ۴. په هره جمله کې بايد يوه يوه کلمه بيله ، څرگنده او واضيحه وليکل شي دييلگې په ډول :
- دا د دادا دام دی = د. دادا . دام . دی
۵. زده کوونکی دې پر توره تخته ليکل شوې کلمې (گرانې او پيچلې) په کتابچو کې يا پر توره تخته مشق کړي .
 ۶. زده کوونکی دې گټورې اونوې کلمې اودهغو ماناوې (له کتاب څخه برسیره) چې د ښوونکي په واسطه پر توره تخته ليکل شوې وي خپلو کتابچو ته ورسوي .
 ۷. زده کوونکي دې اصلاح شوې کلمې هم خپلو کتابچو ته ورسوي بيا د په ټولکي يا کور کې هغه څو ځله تمرين کړي .
 ۸. د زده کوونکو له خوا سرته رسيدلې تيروتنې دې تر هغه چې نور زده کوونکي يې د اصلاح کولو توان ولري ښوونکي نه اصلاح کوي .

دليکلو لپاره ځينې تمرينونه : ښوونکی دې د کتاب له پيل څخه تر پای پورې د زده کوونکو دليکلو دټکره توب د پياوړتيا له پاره دهغوی دسويي ، استعداد او علاقې سره سم زده کوونکو ته لاندني يا نور ورته تمرينونه ورکړي .

۱. په داسې حال کې چې کتابونه يې تړلي وي ښوونکی يا زده کوونکي په خپله يو بل ته د ځينو کلمو املا وايي زده کوونکي يې پرتوره تخته يا کتابچو کې ليکي .
۲. ښوونکی متن پرتوره تخته ليکي يا په کتاب کې يوه برخه ټاکي بيا د زده کوونکو بيلو بيلو گروپونو ته دنده ورکوي چې له هغې څخه د شيانو نومونه يا فعلونه يا صفتونه يا ضد کلمې يا هغه کلمې چې په ک يا بل کوم ځانگړي توري پيل شوي وي ورڅخه وليکي .

۳. ښوونکی زده کوونکو ته عنوان، مثلاً دخوړو نومونه، دمیو نومونه، دورځو نومونه، دهیواد نومونه، دهغو کسانو نومونه چې په (م) پیل کیږي پر توره تخته لیکي؛ بیا له زده کوونکو غواړي چې هغوی له ځانه فکر وکړي او بیا دهغو اړوند نومونه، کلمې ولیکي.
۴. ښوونکی یو شمیر کلمې ورکوي یا زده کوونکي گروپونو کې یو بل ته ځینې کلمې وایي او دهغو په باره کې جملې جوړوي.
۵. ښوونکی یا زده کوونکي پخپله یو بل ته ځینې پاراگرافونه / جملې داملا په ډول وایي.
۶. زده کوونکو ته ځینې گډې وډې کلمې ورکولی کیږي چې له هغو څخه مناسبې جملې جوړې کړي. لکه: هلک، دا، سبق، وایي...
۷. د یوه پاراگراف دتنظیم لپاره ځینې گډې وډې جملې ورکولی کیږي چې دمنطقي تسلسل په نظر کې نیولو سره هغه تنظیم وړاندې او وروسته کړي او یو بامفهومه عبارت ترې جوړکړي.
۸. زده کوونکو ته دنده ورکول کیږي چې لومړی یو ټاکلی عبارت / متن یا دخپلې خوښې یو عبارت یا متن ولولي او بیا دې په کتابچو کې په خپلو کلمو او عبارتونو سره د هغې مفهوم ولیکي.
۹. زده کوونکو ته دنده ورکوله کیږي چې پرته له دې چې کتاب بیا وگوري د هماغې ورځې ددرس مطلب یا لنډیز په خپله ژبه کتابچو کې ولیکي.
۱۰. زده کوونکو ته دنده ورکول کیږي چې یوعنوان / موضوع پخپله خوښ کړي (یا ښوونکی عنوان / موضوع ورکول) بیادې دهغې په باره کښې څو منظمې اومرتبې جملې ولیکي.
۱۱. زده کوونکو ته دنده ورکول کیږي چې په خپلو کتابچو کې پلار، خپلوانو او دوستانو ته لیک د ښوونځي او دلارې ته رفعه یا در خواست ولیکي.

تدریسي پلانونه

پلان په لغت کې تعبیر او اټکل ته وایي او په اصطلاح کې د یو کار او یا فعالیت سرته رسولو لپاره ذهني نقشي او تګ لارې ته پلان وایي.

درسي پلان یوه سیستماتیکه او منظمه تګ لاره ده چې دښوونکي او زده کوونکو ټول داسې فعالیتونه د سرته رسیدو په خاطر په درسي پلان (یو ساعته درسي پلان) کې د ښوونکي له خواځای کړای شوي وي.

د یوه مهال ویش له مخې وضعه شوی پروگرام په ښوونځیو کې عملي کیږي نو لوست دهماغه مضمون

دمطالبو څخه تعليمي واحد دی. چې پر همدې اساس هر لوست ځانگړې خاصې لري ، ښوونکي بايد ددې مطالبو په ښه پوهولو او درک کولو کې د زده کوونکو سره زيات کونښن او جدیت وکړي . ښوونکي ته ضروري ده چې مخکې له تدریس څخه په دقیق ډول د پروگرام د هر لوست موقیعت د کال په اوږدو کې خپل ځان ته معلوم کړي . چې دهمدې کبله ښوونکي اړتیا پیدا کوي چې دخپل کار پلان جوړ کړي .

ښوونکي دخپل کار د پلان لپاره اړتیا لري چې په پلان کې تعليمي نصاب ، دپروگرام مفردات د زده کوونکو لیاقت او سوه ، دتدریس نوي روشونه ، وخت او مهال ویش ، د ټولگي فزیکي وضع ، موسم درسي کومکي مواد او ځینې نور ضروري اولازمي شيان په نظر کې ونیسي . د اچې په عمومي توگه دهغو فعالیتونو د مجموعي له تصور څخه عبارت دی چې په راتلونکي کې عملي کيږي . په همدې اساس په عمومي ډول دتدریس په برخه کې له درې ډوله پلانونه څخه زيات کار اخستل کيږي .

الف- طویل المدت پلان:

هغه پلان دی چې د پروگرام ټولو عمومي موضوعگانو د سرته رسولو لپاره په کار لوېږي او ديه تعليمي کال د طرح شوو موضوعاتو د وخت تنظيم او نورې ضروري اړتیاوې پکې په نظر کې نیول کيږي . چې ښوونکي دغه پلان د کلني تقدیمي پلان په نوم پیژني او په لاندې ډول طرح او ترتیب کيږي

د کلني تقریبي پلان طرح او ترتیب:

- کله چې ښوونکي د خپل کلني کار پلان ترتیبوي باید د کال په موده کې ددرسي موضوعاتو اجرا او پرمختگ په نظر کې ونیسي ، رخصتي ، ددرسي ساعتونو شمیر ، علمي سیرونه ، عملي کارونه په همدې ډول ټولگي نه دباندي درسونه دمهاال ویش او جنټري له مخې ښودل کيږي .
- ددرسي موضوعاتو دتدریس وخت د کال په بهیر کې د پلان له مخې تعینیدای شي .
- په لنډ ډول د کلني تقویمي پلان په ترتیب کې لاندې لاندې ټکي په پام کې نیول کيږي :
۱. په لومړي قدم کې دنوي تعليمي کال دمهاال ویش په اساس دمضمون ددرسي ساعتونو شمیر د ټاکل شوو ورځو سره په پام کې نیول کيږي .
۲. په دویم قدم کې ښوونکي ته باید د تعليمي کال پیل او پای واضح وي . تعليمي میاشتنې باید مشخصي کړي اودترتیب شوي جدول په مربوط ستون کې یې ولیکي .
۳. ښوونکي باید دخلورنیم میاشتنۍ ازموینې ، کلنۍ ازموینې ، ددوبي او ژمي اونورو رخصتیو نیتې په

نظر کې ولري .

۴. ښوونکی باید د خپلو درسي ساعتونو شمیر په میاشت او تعلیمي کال مشخص کړي .

۵. که چیرې د ښوونکي د تدریس ټاکلې نیتې د عمومي رخصتیو ورځو سره تصادف کوي ، باید ښوونکی یې یاداشت کړي ؛ په همدې ډول په تخمینی ډول د مشکلاتو ، ناروغيو اونورو اړتیاوو لپاره په تعلیمي کال کې وخت اوموده په نظر کې ونیسي اودیو تعلیمي کال د درسي ساعتونو له اصل شمیر نه یې طرح کړي .

۶. د مشخصو ساعتونو شمیر د تعلیمي میاشتو او کال په اوږدو کې د تدریس لپاره په نظر کې ونیسي او د جدول په مربوطه ستون کې یې درج کړي . ښایي په ځینو میاشتو کې د رخصتیو له کبله د درسي ساعتونو شمیر کم او زیات شي .

۷. بیا د کتاب ټول مخونه په داسې ساعتونو وویشي اود هرې میاشتې دمخونو شمیر په مربوط ستون کېښي ولیکي .

۸. په دې برخه کې هغه موضوعات چې غواړي چې په هره میاشت کې یې تدریس کړي د کتاب دمخونو او درسي ساعتونو په نظر کې نیولو سره په مربوط ستون کې ولیکي .

۹. وروسته په هره میاشت کېښي د درسي موضوعاتو په ارتباط د تدریس لپاره درسي کومکي مواد او لوازم په پلان کېښي ولیکل شي .

۱۰. د تدریس او زده کړې د ښه والي لپاره باید د موضوعگانو په ارتباط د تدریس مشخص اصول او روشونه په نظر کې ونیول شي .

د پورتنیو مطالبو د زیاتې روښانتیا لپاره د کلني تقریبي پلان نمونه چې د سړو سیمو د ښوونځیو لپاره ترتیب شوې په وروسته جدول کې تاسو ته وړاندې کیږي:

کلني تقریبي تدریسي پلان فورمه

د () درسي ساعتونو د پاره د پروگرام مفردات . مضمون () (ټولگي)

گڼه	مياشتې	ساعتونه	د مضمون موضوعگانې	د کتاب مخ	درسي مواد او لوازم	د تدریس میتودونه
۱	کب		په دې برخه کې دهرې مياشتې ددرسي ساعتونو په اساس دتدریس لپاره موضوعگانې او عنوانونه لیکل کيږي .	په دې مياشت د کتاب خو مخه تدریس کيږي	درسي مواد او لوازم برابرول دهرې مياشتې د موضوعگانو په ارتباط مخکې دمخکې باید پلان گذاري شي .	ټاکلي اصول اومیتودونه مخکې په نظر کې ونیول شي
۲	وری					
۳	غوايي					
۴	جوزا					
	سرطان					

دسرطان له (۱۵) نيتې څخه تر (۳۰) نيتې پورې څلورمياشتنۍ آزمويڼه وي ؛ اوداسد دلومړې نيتې نه تر (۱۰) نيتې پورې د گرمۍ په مناسبت رخصتي .

گڼه	مياشتې	ساعتونه	دمضمون موضوعگانې	دکتاب مخ	درسي مواد او لوازم	دتدريس میتودونه
۶	اسد		په دې برخه کې دهرې مياشتې ددرسي ساعتونو په اساس دتدريس لپاره موضوعگانې او عنوانونه ليکل کيږي .	په دې مياشت د کتاب څو مخه تدريس کيږي	درسي مواد او لوازم برابرول دهرې مياشتې دموضوعگانو په ارتباط مخکې دمخکې بايد پلان گذاري شي .	ټاکلي اصول اوميتودونه مخکې په نظر کې ونيول شي
۷	سنبله					
۸	ميزان					
۹	عقرب					

د قوس دلومړۍ نيتې نه تر (۳۰) مې نيتې پورې کلنۍ آزمويڼه اخستل کيږي .جدي ، دلو ، د حوت تر ۱۵ نيتې پورې رخصت وي .

په همدې ډول ښوونکي بايد دکلني پلان د جوړولو څخه وروسته خپل موضوعي تقريبي مياشتنې پلان هم ترتيب کړي .

ښوونکي مجبور دی چې دهرې مياشتې لپاره ددرسي ساعتونو شمير تعين کړي . يعنې دکلني پلان د ساعتونو له مخې دهرې مياشتې لپاره ساعتونه وټاکي .

ب- مياشتنې موضوعي تقريبي پلان :

ددې لپاره چې هر درسي مضمون د يو شمير موضوعاتو څخه چې دهغوی محتويات په منطقي ډول تسلسل پيدا کړي جوړ شوي . دا موضوعگانې چې په خپل مينځ کې منطقي ارتباط ولري په بيلو بيلو درسوکې مطالعه کيږي . خو دښوونکي لپاره پکار ده چې هرې مياشتې لپاره بيل بيل پلان هم جوړ

کړي.

د تقریبي موضوعي پلان د جوړولو په وخت کې کولای شو چې لاندې مطالب په نظر کې ونیسو :

۱. په لومړۍ قدم کې دی جدول (د پلان فورم یا چوکاټ) ترتیب شي .

۲. د کلني پلان دیوې میاشتې دمطالبو او موضوعاتو په نظرکې نیولو سره هماغه مطالب په څلورو اونیو ویشل شي .

۳. د یوې اونۍ ددرسي ساعتونو په نظر کې نیول سره د کتاب دمخونو له مخې دهماغو ساعتونو موضوعات تعین شي او په مربوط جدول کې دې ولیکل شي .

۴. د هماغو موضوعگانو دتدریس لپاره دې په هغو ساعتوکې درسي مواد او لوازم برابر او په نظرکې ونیول شي .

۵. د زده کړي دښه والي لپاره باید دتدریس اغیزمن اصول او لارې چارې مخکې له مخکې په نظر کې ونیول شي .

د پورته مطالبو په نظر کې نیولو سره د موضوعي تقریبي پلان نمونه په لاندې ډول وړاندې کېږي :

د میاشتنې تقریبي موضوعي تدریسي پلان فورمه

د () ساعتونو لپاره ، د پروگرام مفردات ، مضمون () ټولګی ()

گڼه	میاشت	اونۍ	عنوان	د کتاب مخ	درسي مواد او لوازم	درسي میتودونه
		لومړۍ	هره درسي موضوع د یو واحد درس څخه استازیتوب کوي		د نوموړو عنوانو لپاره درسي مواد او لوازم په نظر کې ونیول شي او ولیکل شي	د نوموړو عنوانونو په اړوند درسي مواد او لوازم مناسب اصول او لارې چارې انتخاب او ولیکل شي
		دوهمه				
		دریمه				
		څلورمه				

ج. یو ساعته درسي پلان :

د موضوعي تقریبي پلان څخه وروسته ښوونکی دیوه درسي ساعت دپاره پلان جوړولو ته اړتیا لري . څرنګه چې درسي پلان له یوې مرتبې منظمې امادګۍ څخه عبارت دی ، چې ښوونکی هغه مخکې له درس څخه تیاروي او په خپل ټولګي کښې یې تطبیقوي .

درسي پلان د ماشومانو په زده کړې اود ښوونکي په تدریس کې زیاتې اسانتیاوي برابرې . پخوا داسې تصور کیده چې ښوونه او روزنه یوازې د درس وړاندې کول دي او ښوونځي هغه ځای دی چې دا درسونه پکې ورکول کیږي . کله تجربې مینځ ته راغلې دغې مفکورې ورو ورو تغیر وکړ . یعنې ښوونځي یوازې د درس او دحقایقو ددرک کولو ځای نه بلکې داسې یو ځای دی چې د فکر کولو ، پوهیدلو ، پوهولو او راپوهول ، د ځان او نورو په وړاندې د مسولیت احساسول او داسې نورو د زده کړې لپاره زمینه برابرې .

زده کوونکو ته د جسمي ، ذهني او ټولنیزو مسلو له پلوه توجه او پاملرنه کیږي .

د ښوونکي له خوا لارښونه ، ترغیب او تحریک صورت نیسي ؛ تر څو زده کوونکي په خپله کار وکړي او په خپل ځان متکي شي .

ددې لپاره چې پورتنی هدفونه په لاس راوړو باید دهر لوست لپاره درسي پلان جوړکړو .

د یوه درسي پلان اهمیت او ضرورت :

- ددې لپاره چې تدریس په اغیزمن ډول سرته ورسېږي ؛ ښوونکی باید د خپل درسي پلان طرح کولو کې لاندې ټکي چې د هغوی اجرا دتدریس په وخت کې ضروري دي ، مراعات کړي
- دا ټکي د ښوونکي سره د درسي پلان په طرح کولو کې مرسته کوي :
۱. په یقین سره درسي پلان دهرې ورځې کار د یو معلوم هدف په لورې بیایي اودمطلوبو هدفونو د لاس ته راوړلو لپاره زیاته پاملرنه کوي ؛ او ښوونکی د تشویش او پراګندګي څخه ژغوري .
 ۲. درسي پلان په تعین سره دمختلفو درسونو په مینځ کښې ارتباط پیدا کوي ، په همدې ډول د موادو رابطه د درسي فعالیتونو سره ټینګوي او باعث کیږي چې ښوونکی په موضوع باندې حاکم اوسي ؛ تر څو ښوونکی ددرس له موضوع ونه وځي .
 ۳. د شاګردانو ترمینځ ځانګړې او فردي اختلافونو باندې اګاهي ولري او د پلان د ترتیبولو نه دمخه یې باید په پام کې ولري .
 ۴. ددرسي پلان د طرحه کولو نه مخکې ښوونکی حقایق او واقعیتونه ګوري ، خپل زده کوونکي پیژني

، پوهیږي چې زده کوونکي یې څه اړتیاوې لري ، نو ښوونکي ددغو اړتیاوو دپوره کولو لپاره تیاری نیسي او هغه په خپل پلان کې ځایوي او درسي لوازم او وسیلې برابروي .
۵. ښوونکي باید دتدریس په لازمو او ضروري تکنیکونو او پرنسیپونو کې وارد وي ترڅو درسي پلان طرحه په بریالۍ توګه سره سرته ورسېږي .

د یو ښه درسي پلان اساسي برخې:

په عمومي توګه په یوه درسي پلان کې دغه لاندې اساسي برخې شاملې دي :
۱. هدفونه:

۱. الف : اصلي او اساسي هدف

۱. ب: عمومي هدفونه

۱. ج: خصوصي هدفونه

۲. درسي مواد

۳. دتدریس لارې چارې او میتودونه

۴. ددرس موضوع

۵. دلوست دتطبيق مرحلې

۵. الف: د نوې لوست دپیل نه مخکې

ټولګې ته په سلام اچولو سره ننوتل ، دزده کوونکو سره احوال پوښتنه او دټولګې تنظیم او حاضري اخیستل.

کورنۍ وظیفه کتل او اصلاح کول ، دتیر لوست پوښتنه ، د زور او نوي درس ترمینځ اړوندې

ټینګول ، دنوي درس معرفي کول اودنوي لوست پیل کول .

۵. ب: دتدریس عملي جریان (دنوي لوست قدمونه او فعالیتونه) دښوونکې او زده کوونکو له خوا د ښوونکي فعالیتونه : دزده کوونکو فعالیتونه:

۶. د نوي لوست ارزیابي

۷. نتیجه

۸. کورنۍ دنده

۱. لومړی قدم

۲... دوهم قدم

.... ۳. دریم قدم

۱. لومړی قدم...

۲... دهم قدم

۳... دریم قدم

۹. د پلان تغیر اونوي وړاندیزونه
د هر ښوونکي لپاره د یو درسي پلان په جوړولو کې د پورتنې مطالبو رعایت کول ضروري اولازمي ګڼل
کيږي .

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library